

TABOR\* izhaja vsak dan, razven nedelje in praznikov, ob 18. uri s datumom naslednjega dne ter stane mesečno po pošti K 20-,-, za inosenstvo K 40-,-, dostavljen na dom K 22-,-, prejemani v upravi K 20-,-, inserati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA", MARIBOR, Jurčičeva ulica šte. 4.

# POŠTNA PAVŠALIRANA

# TABOR

UREDNIŠTVO se nahaja v Mariboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nadstropje. Telefon intern. št. 276. UPRAVA se nahaja v Jurčičevi ulici št. 4, pritličje, desno. Telefon št. 24. ŠHS poštnoštevalni račun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne vira. — Rokopis se ne vrača.

Leto: II.

Maribor, nedelja 18. decembra 1921.

Številka: 285.

Dr. Radoslav Pipuš:

## Upravna razdelitev naše države.

Maribor, 16. decembra.

II.

Nekdanja Kranjska je štela okroglo 530.000 prebivalcev. Od teh je pripadlo v smislu rapalske pogodbe približno 30.000 do 40.000 prebivalcev Italiji. Tisti del Kranjske, ki je pripadel Jugoslaviji, šteje torej še vedno pol milijona prebiv. Slovenski del nekdanje Štajerske, to sta okrožji celjskega in mariborskega okrožnega sodišča, šteje 450.000 prebivalcev. K temu so prišli v smislu st. germainske pogodbe sodni okraji Prevalje, Murska Sobota in Lendava, ki štejejo skupaj okroglo 40.000 prebivalcev. Ostale korekture med mejami mariborskega in gradškega okrožja se več ali manje izenajšajo in torej tukaj ne pridejo v poštev. Čisto natančnih podatkov v tem zvezi ni mogoče dobiti, ker uradni podatki o zadnjem ljudskem štetju še niso objavljeni. A tudi tukaj navedene številke zadostujejo za naše namene. Potemtakem bi tudi okoliša celjskega in mariborskega okrožnega sodišča štela skupaj toliko, kakor tisti del Kranjske, ki je pripadel Jugoslaviji, gotovo ne več, ker se je prebivalstvo Ljubljane in njene okolice v zadnjih letih izredno pomnožilo.

Člen 95 naše ustave določuje, da se deli država v upravnem oziru v oblasti, (seveda bi bil bolj pravilen izraz pokrajina) in da nobena taka oblast ne sme šteti več kakor 800.000 prebivalcev. Meje tem pokrajinam se morajo določiti po prirodnih, socijalnih in ekonomskih razmerah. Ker štejejo slovenski deli naše države blizu en milijon prebivalcev, sledi že iz temeljnih določil, da jih po ustavi ni mogoče združiti v eno oblast ali pokrajino. Vladni načrt razdelitve naše države predlaga vsled tega pravilno v smislu ustave, da se država razdeli na 26 pokrajin, od katerih obsegata dve pokrajini izključno slovensko ozemlje. Ker šteje država 11 in pol milijona prebivalcev, pride pri razdelitvi države na 26 pokrajin na vsako pokrajino povprečno 450.000 prebivalcev, torej ravno toliko, kolikor bi jih štela vsaka slovenska pokrajina, če bi se slovensko ozemlje delilo v dve enaki pokrajini.

Ze zadnjič smo dokazali, da je narava na meji med nekdanjo Kranjsko in Štajersko in Prekmurjem na drugi strani postavila tako izraziti in skoraj nepreokračljive meje, da jih tudi državna uprava ne more prezreti. Ze skoro tisoč let tvorijo te naravne meje tudi meje upravnih okolišev, akopprav je vse slovensko ozemlje že več kakor 600 let bilo združeno v isti državi. Niti Napoleonova Ilirija teh mej ni mogla prekoračiti. Vladni načrt hoče to mejo toliko predrugačiti, da prideli laški, sevniški in brežiški sodni okraj ljubljanski pokrajini. Ker štejejo ti sodni okraji skupno okroglo 58 tisoč prebivalcev, bi se, ako se od mariborskega okrožja izloči še lendavski okraj, kakor to predlaga vladni načrt, število prebivalstva mariborske pokrajine znižalo na okroglo 420.000 prebivalcev, prebivalstvo ljubljanske pokrajine pa zvišalo na okroglo 560.000 prebivalcev, tako, da bi število prebivalstva obeh pokrajin bilo v razmerju 3 : 4.

Do istega rezultata pridemo, ako štejemo sodne okraje. Tačas šteje okoliš deželne sodnije v Ljubljani 13, okoliš okrožne sodnije v Novem Mestu tudi 13, okoliš okrožne sodnije v Celju 12 in okoliš okrožne sodnije v Ma-

## Pašić sestavi novo koalicijsko vlado.

Vspreh Ribarjevega posredovanja. — Sporazum dosežen. — Pašić poverjen s sestavo vlade. — Sestava liste.

TIP Beograd, 17. dec. Kakor je bilo pričakovati, je vest o nameravani kombinaciji Davidovičeve voilne vlade brez radikalcev uplivala na radikalce porazno, tako, da so v stahu pred izvedbo te namere, odnehali od svojih zahtev po notranjem ministristvu. Včeraj popoldne so delegati skupnih posvetovanj, ki so se vršila, kakor smo včeraj poročali pod vodstvom Ribarja, sporočili svojim klubom, da je dosežen sporazum in sicer tako, da obdrže tako radikalci, kakor demokrati vse svoje dosedanje ministrske portfelje, spremene se le osebe. Demokrati ohranijo notranje ministristvo, dobe pa radikalnega podtajnika, nasprotno obdrže tudi radikalci agrarno ministristvo, dobe pa demokratskega podtajnika. Radi tega je nastal pri radikalcih prvotno odpor, ki pa je že odstranjen.

## Proslava kraljevega rojstnega dne v Ljubljani.

Ljubljana, 17. dec. Povodom rojstnega dne kralja Aleksandra je bilo danes ob 9. uri v tukajšnji pravoslavni kapeli slovesno bogoslužje, ob 10. uri pa v stolni cerkvi svečana maša, ki jo je daroval knezoškof dr. Jeglič ob velikih asistenci. Bogoslužju so prisostvovali g. pokrajinski namestnik Hsibar, načelniki uradov in oblastev ter uradništvo, poveljnik Dravske divizije general Dokič s štabom in častniki ljubljanske posadke, načelnik razmejitelne komisije iz Italije,

TIP Beograd, 17. decembra. Dosedanji notranji minister Svetozar Pribičević je odložil kandidaturu na ponovno prevzetje tega portfelja z motivacijo, da noče biti ovira pri sporazumu med radikalci in demokrati.

TIP Beograd, 17. decembra. Včeraj zvečer je poročal dr. Ribar kralju o vspehu, katerega je imel pri posredovanju. Kralj se mu je za ta vspeh zahvalil.

TIP Beograd, 17. decembra. Danes je bil pri kralju Nikola Pašić, kateremu je kralj ponovno poveril nalogo, da sestavi vlado. Pašić bo, ker so odstranjene vse zapreke in nesoglasja, sestavil listo nove vlade še tekom današnjega dne ter jo najbrže zvečer predložil kralju v potrditev. V novi listi bodo skoro vse osebe nove.

general Maister, ljubljanski župan dr. Perič z nekaterimi mestnimi svetniki, zastopniki raznih narodnih, prosvetnih in gospodarskih društev in korporacij ter veliko število prebivalstva. Tudi šolska mladina je prisostvovala mašam v drugih cerkvah in potem internim šolskim prireditvam. Mesto je v zastavah. V uradih počiva delo. Tudi iz drugih krajev Slovenije prihajajo poročila o enakih prireditvah.

## Zakaj se Karl ne odpove prestolu.

LDU Budimpešta, 16. decembra. V popoldanski seji narodne skupščine je prečital poslanec Vasonyi izjavo razkralja Karla, v kateri ta navaja svoje vzroke, zakaj se ne odreče madžarskemu prestolu. Ti vzroki so: 1. Ker bo moral, ako se on odreče prestolu v tih nevarnih časih, zasedeti prestol mladoletni prestolonaslednik; 2. Ker je v njegovi lastni osebi zastopana legitimistična misel; 3. Ker je vladar vse Madžarske; 4. Ker bi antanti itak ne bilo všeč, da bi se on cderkel prestolu. (Jako duhovito. Op. ur.)

## Dr. Heinischeva brzojavka Masaryku.

LDU Praga, 16. dec. Zvezni predsednik dr. Heinisch je poslal češkoslov. predsedniku republike dr. Masaryku iz Gmunda, kjer je zapustil češkoslovaško ozemlje, nastopno brzojavko: „Ko zapuščam tla Vaše lepe domovine, naj izrazim Vaši eksclenci mojo najsrčnejšo zahvalo za pristrčni sprejem, ki mi ga je pripravila Češkoslovaška. Ure, katere sem prebil v Vaši lepi deželi, mi bodo ostale v prijetnem spominu. Upam, da bo ta sestanek veliko pripomogel k vzpostavitvi prijateljskih sosednih odnosov med obema republikama in da bo imel kar najlepše posledice.“

## Dr. Beneš pri Schoberju.

LDU Dunaj, 16. dec. Češkoslovaški ministrski predsednik dr. Beneš in sooproga sta priredila na čast avstrijskemu zveznemu kancelarju dr. Schoberju dîner, koncem katerega sta si oba ministrska predsednika pristrčno napila. Po dineju so se vršili sprejemi.

## Izjemno stanje v Nemčiji.

LDU Berlin, 16. dec. (Wolffov urad.) Državna zbornica je danes razpravljala

o predlogu nemških nacionalistov, komunistov in neodvisnih glede takojšnjega razveljavljanja naredbes z dne 28. septembra t. l., ki odreja izjemno stanje za vso Nemčijo. Predlog je bil sprejet.

## Oddaja premoženja na Poljskem.

LDU Varšava, 16. decembra. Zbornica je danes v tretjem čitanju sprejela zakonski načrt gleda oddaje premoženja, kateri zakon je predložil finančni minister.

## Nove plenitve v Berlinu.

LDU Berlinu, 16. decembra. Danes dopoldne je prišlo v raznih krajih v mestu do novih plenitev. Plenilo se je večinoma po starinarah. Roparji so bili večinoma mladi ljudje. Opoldne jih je kakih 200 vdrlo v trgovino z obleko na Golnovi cesti, kjer so povzročili nad 50.000 mark škoda s tem, da so odnesli veliko obleke. Ko je prišla na lice mesta varnostna straža, so roparji že izginili. V vsem mestu so jih aretirali samo šest.

## Prepoved nogometa v Budimpešti.

LDU Budimpešta, 17. decembra. Budimpeštanska policija je pred kratkim izdala naredbo, v kateri se pozivljejo voditelji nogometnih tekem, naj delujejo zoper divjo in nevarno igro, ker bi sicer imeli opraviti s kazenskoopravnimi določbami. Kljub temu pa je prišlo v zadnjih časih do velikih nesreč pri nogometnih tekmah, radi česar je budimpeštanska policija sploh prepovedala vse nogometne tekme. Dovolila je za enkrat samo tekmo reprezentacijskega moštva Poljske in Madžarske, ki se bo pa vršila pod policijskim nadzorom.

lju 12 in okoliš okrožne sodnije v Mariboru 11, torej Ljubljana in Novo mesto skupaj 26, Celje in Maribor skupaj pa 23 sodnih okrajev. Ker je želeli, da se meje okolišev posameznih oblastev v raznih panogah državne uprave preveč ne križajo, bi tudi iz tega razloga bilo umestno, da se združita okoliša ljubljanske deželne sodnije in okrožje sodnije v Novem mestu v svojem sedanjem obsegu v eno pokrajino, okoliša okrožne sodnije v Celju in Mariboru v svojem sedanjem obsegu pa v drugo pokrajino. Pri tem bi pridobili zlasti tudi Celje. Če se meja obeh pokrajin potegne preveč blizu Celja, pride mesto na rob te ali one pokrajine. Na ta način bi se raztrgala ožja gospodarska enota, ki ima svoje središče v Celju. Celje s svojo okolico bi potem ne našlo potrebne zaslombe niti v tej niti v oni pokrajini, in mesto svoje okolice bi moralo vsled tega v svojem gospodarskem razvoju brez dvoma trpeti.

Proti temu, da se mariborska pokrajina zmanjša, bodisi na korist ljubljanske ali katerekoli druge, govorijo zlasti tudi narodni oziri. Celo tisti, ki zagovarjajo proti ustavi združenje celega slovenskega ozemlja v eno pokrajino, poudarjajo potrebo močnejše upravne enote na avstrijski, to je nemški meji naše države. Ta upravna enota je mariborska pokrajina, ki meji s celo svojo severno stranjo ne samo ob tujo državo, ampak tudi ob tuje nemško plemo. Da se torej ojači ta obmejna postojanka nasproti inozemstvu in nasproti tujerodnemu vplivu, ji je treba dati vsaj toliko sile vpliva, kakor je dobijo druge upravne enote. Zlasti ima mariborska pokrajina v tem oziru veliko bolj važno nalogo, kakor pa ljubljanska, ker ljubljanska ne meji nikjer na tujerodni živelj in jej preti manje nevarnosti raznarodujočega vpliva drugih narodov v sosednih državah. Ta okolnost zahteva tudi nujno sedež pokrajinske oblasti v Mariboru. Če bi bilo dopustno in sploh mogoče celo slovensko ozemlje združiti v eno pokrajino, tedaj bi moral sedež pokrajinske uprave biti na vsak način Maribor, ne pa Ljubljana. Le tedaj, če se bode v Maribor poslalo čim več domačih uradnikov z njihovimi rodbinami, če se bode na ta način podpiral domači živelj ne samo v gospodarskem, ampak tudi v narodnem oziru, le tedaj bode obmejna postojanka imela dovolj sile, da se ubrani tujega vpliva. Ze od nekdanj so države nasproti protidržavnim življenjem skušale svojo moč ohraniti in utrditi na ta način, da so med tem protidržavnim ali pa vsaj manje zanesljivim življenjem naseljevale svoje zanesljivo uradništvo in obrtništvo. Tako so postopale nekdanja nemška in avstro-ogrska država, tako postopajo še danes Francozi in Italijani in to priporoča vladarjem tudi Macchiaveli.

Vse govori torej zato, da postane Maribor sedež čim močnejše pokrajine. To uvidevajo tudi vsi, katerim zasnega pogleda ni pokvarila niti sebičnost, niti strankarska zaslepljenost. V tem oziru opozarjamo le na članek gospoda Prekoršeka v »Novi Dobi« in na stvarno razpravo g. prof. Kušaja v »Slovenskem Narodu«. Menda zato, da smo s Hrvati v vsakem oziru ravnopravni, pa moramo tudi mi Slovenci imeti svojega Radiča, ki pozna samo svojo kraljevino Slovenijo, seveda s prestolico v Ljubljani. Če zastopa »Slov. Narod« njegovo stališče in opozarja na pomanjkanje uradništva za več pokrajinskih uprav in na prevelike stroške in deloma celo na prometne potrebe, tedaj opozarjam glede

pomanjkanja uradništva predvsem na to, da se celo v vladnih krogih v Beogradu vedno povdarja, da imamo preveč uradništva in da je treba število našega uradništva čimprej zmanjšati. »Slov. Narod« je v zadnjem času sam prinesel več člankov, v katerih opozarja na nevarnost inteligentnega proletarijata, ker imamo preveč učnega narasčaja, katerega ne bo mogoče v domovini zaposliti. Ravno tako je sam »Slov. Narod« povdarjal, da je v Ljubljani že sedaj preveč uradnikov in visokih činov, katerih po odpravi ljubljanske vlade ni mogoče več po njihovih plačah in njihovih činov zaposliti. Če se torej za slovensko ozemlje osnujeta dve pokrajini, bode najboljša priložnost, da dobijo ti uradniki zopet svojim plačam in svojim činom primerna mesta. Naprave svetovnega prometa, kakor železnice, pošta, brzojav, telefon, parobrodarstvo itak ne spadajo v pokrajinsko upravo. Za potrebe krajevnega prometa pa bodo najboljše skrbeli organi, ki osebno poznajo krajevne razmere. Saj je ta promet bil do sedaj odkazan celo skrb pokrajinskih zastopov. Kar se tiče svetovnega prometa, imata Maribor in Ljubljana, ki sta po številu svojega prebivalstva skoro enako veliki mesti, podobno stališče. Obe mesti ležita na svetovni glavni progi Južne železnice od Dunaja do Trsta. Pri Mariboru stopi ta proga v Jugoslavijo, pri Ljubljani jo zapuša. Promet med Adrijo na eni strani, Avstrijo, Češkoslovaško in zapadno Madžarsko na drugi strani, bode se tudi za naprej premikal po tej progi brez ozira na to, kje je sedež pokrajinske uprave tega ozemlja v Jugoslaviji. Glavni promet med Jugoslavijo in Adrijo pa itak ne bo šel niti čez Maribor niti čez Ljubljano, kakor hitro dobimo ob Adriji svoje urejeno pristanišče in potrebno zvezo z njim.

»Slov. Narod« je izračunal, da potrebujemo, če se osnuje 26 pokrajin, kar poltretjo milijardo samo za gradnjo uradnih prostorov. Da so taki računi smešni, je pač jasno. Za večino novih pokrajinskih uprav se bodo dala porabiti že obstoječa poslopja, v katerih so dosedaj bili uradi, ki so upravljali pose, kateri pripadajo za naprej pokrajinski upravi. Mogoče, da bo pokrajinska oblast na svojem sedežu potrebovala 100 sob za uradne prostore. Vsaj v Mariboru ne bo prav nobene težave, najti te prostore. Od leta 1863. do leta 1910. so v Mariboru vsi politični in finančni uradi bili nastanjeni v eni sami zasebni hiši. Ta hiša sto-

ji še danes, kakor je stala takrat. Nedavno pa je »Slov. Narod« sam dokazoval, da imajo politična oblastva sedaj mnogo manj posla, kakor so ga imela prej. Če je torej poprej za te urade zadostovala omenjena zasebna hiša, bode tembolj tudi sedaj. Treba je torej samo to hišo vzeti v najem. Na ta način pa se izprazni novo uradno poslopje v Mariboru, kjer so sedaj nastanjeni politični in finančni uradi. To poslopje ima več okusno in moderno opremljenih sob, kakor jih je za sedež pokrajinske oblasti potreba. Tudi zunanost poslopja zadostuje popolnoma, da primerno reprezentira najvišjo oblast v pokrajini. Saj to poslopje ni veliko manjše od vladne palače v Ljubljani. Sicer pa imamo v Mariboru veliko nekdanjo konjeniško vojarno, ki je popolnoma prazna in ta čas razpada, ker ni obljubena in ker jo nihče ne popravlja. To poslopje bi se dalo v najkrajšem času popraviti in v njem bi se dalo naseliti veliko in raznovrstnih državnih uradnikov, ali pa tudi nakazati stanovanja uradnikom. Sicer pa je redna uprava temelj vsake države in vsakega bolj in poprej potrebna, kakor vseučilišče in druge visoke šole. Na svetu je mnogo držav, ki izhajajo brez vseučilišč in visokih šol. Mislim pa si ne moremo države brez redne uprave. Če se bode torej v državni blagajni našel potreben denar, da se v Ljubljani postavi toliko in toliko novih zgradb za razne šole in druge zavode, tedaj ni dvoma, da se bode v isti blagajni našla tudi še manjša vsota, ki je potrebna za bolj potrebne uradne prostore za pokrajinsko oblastvo v Mariboru. Nazadnje pa je dolžnost države, da ne podpira stavbeno podjetnost samo v Zagrebu in v Ljubljani, ampak tudi v drugih mestih.

Pred prevratom smo imeli v Mariboru tri policijske uradnike in 36 stražnikov. Policijska služba takrat pri nas ni bila najslabša. Materinska skrb ljubljanske vlade nam je naklonila toliko policijskih uradnikov, da je z njimi napolnila celo dvonadstropno nekdanjo ljudsko šolo in povrh nam je poslala še 160 stražnikov. Če nočemo števila teh uradnikov in stražnikov znižati na predvojno število, pa je brez vsakega pomisleka lahko znižamo vsaj tako, da se število policijskih uradnikov skrči na polovico, število stražnikov pa na 60. Na ta način dobimo najmanj 100 ožiteljskih stanovanj na razpolaganje, torej gotovo več, kakor jih bode potrebovalo uradništvo pokrajinske oblasti in povrh si država

letu bi bil lahko Sveti večer, ko bi to ljudje samo hoteli...

#### Velika stvar.

Sedaj, ko imaš dva — tri dni oddih med svojo obitelji, sedaj je čas, da si ogledaš veliko in resno stvar. Tebe, oče, in tebe, mati, se tiče moj memoar, zakaj ta velika stvar so otroci. »Vem, da se smeješ prizanesljivo, skoraj ironično. — Hočeš, da si ogledam veliko in resno stvar — ali res misliš otroke? — Mar ne skrbim za malčke vse božje leto? Ali je res treba, da tu še kaj ugibam in si tarem glavo, ko mi vendar zadajejo toliko skrbi, da nimam miru ne po dnevu in ne po noči!

Iz tvojih besed slišim, da si nikdar nisi ogledal te velike stvari tako, kakor je zahtevala njena resnost. Nisva se razumela zakaj moje misli so bile v naslednjem.

Ploditev, obnavljanje življenja, se mi zdi tako velika funkcija, da je ni funkcije, ki bi bila resnejša in odgovornejša. S kakšno lahkomišelnostjo pač ljudje obnavljajo življenje, ne zavedajoč se, da odločujejo o tako veliki stvari. Otrok, novi človek, postavljen na naš svet, v to življenje, je pojav strašne skrivnosti. Na tem ne more ničesar izpremeniti, da je to vsakdanji pojav, niti statistika števil, niti višina porodov in ne možnost nesmotrene ploditve otroka. Dan in solčna luč in drugi prirodni pojavi so tudi vsakdanji, a vključ temu velike stvari, ki presegajo človeško misel. Polje, šumeče s tisočimi klasovi, je na videz čisto prosta stvar in vendar se ne domisliš konec, če izprašuješ, odkod in kako vznikla v njem neprestano življenje.

prihrani plačo teh uradnikov in stražnikov, in jo lahko porabi za gradnjo uradnega poslopja.

Nam ne pride na misel odgovorjati na članke, katere je »Slovenski Narod« objavil pod naslovi: »Stajere redivivus?« in »Vizija in resnica«. Ti članki sami na sebi so najboljši dokaz za to, da je naše stališče pravilno, da je pa nevdržno stališče »Slovenskega Naroda«.

Tudi se ne maram pečati s plebišcitom »Slovenskega Naroda«, ker še nismo tako daleč, da bi o naši usodi odločevali enostransko obdelani naročniki »Slov. Naroda«.

Nekaj pa je vendar čudno. V Jugoslaviji menda ni mesta, katero bi v razmerju s številom svojega prebivalstva iz državne blagajne v zadnjih treh letih tako bogato zajemalo kakor Ljubljana. A ni bilo niti enega glasa slišati proti tej potratnosti z državnimi sredstvi. Kolikokrat je »Slovenski Narod« zahteval za Ljubljano celo posebno obratno ravnateljstvo za državne železnice, akoprav obsegajo vse državne železnice na slovenskem ozemlju komaj okroglo 500 km lokainih in sekundarnih prog.

Da je tudi za tako obratno ravnateljstvo treba veliko uradnih prostorov in uradnikov in vsled tega še posebej veliko denarja, na to se tudi »Slov. Narod« nikdar ni spomnil. Če se pa sedaj, ko bi naj poleg Ljubljane tudi Maribor dobil malo drobtinico, v Ljubljani oglašajo razni preskrbni čvarji državnega zaklada, tedaj je ta skrb brez dvoma precej sumljiva in kaže dovolj jasno, kam pes tace moli.

### Nova narodnost.

Kadarkoli govorim z našimi avtoritetskimi, kolikor so namreč poštenimi državljani in politično uvidelnimi ljudje, zmeraj dobim vtis: Saj v bistvu niso nasprotniki ujedinjenja, boje se pa za svoje tradicije; iz navade ali iz neke načelne konzervativnosti ne marajo storiti par korakov dalje. Podobni so staremu provinciálnemu svetniku, ki se je tako navadil v neki gostilni, da kljub slabi hrani, vodenemu vinu in višjim cenam ne mara zapustiti svoje gostilne in se preseliti v drugo boljšo, modernjšo gostilno. Ta svetnik bolj ceni svoj obligatni prostor za mizo in kos čestek, ki ga vidi skozi okno, kakor pa boljšo hrano in naravnost vino v novih prostorih. Podobno je z našimi rodoljubi, katerih doberšen del se je zadnje dve leti po prevratu zopet vrnil (vsaj po svojem mišljenju) za stari slovenski, samoslovenski zapeček. Tu se

Verujem, da življenje človeštva hiti k nekemu cilju. Ta cilj je neznan, toda po njegovi poti smemo sklepati, da je življenje usmerjeno k cilju. Usmerja ga neki nerazumljivi subjekt, ki si prizadeva realizovati svoj ideal, vresničiti svoj cilj. V tej težnji ljudstvo očitno zavzema posebno nalogo; to je zavest in vzvišena vera, da sodelujemo pri vresničenju onega velikanskega ideala, vera, da smo potrebni za vresničenje v tem ni blasfemija marveč velika tolažba in vzpodbuda, ki nas kliče k napredku na poti kulture.

Ljudstvo je potrebno za realizacijo nadumnega ideala; to sklepam po njegovem izjemnem položaju v stvarstvu in po neprestanem nastajanju prerokov, pesnikov, filozofov, moralnih učiteljev, utemeljiteljev verstev, ki kažejo človeštvu njegovo pot naprej. Vsi ti so v stiku z velikim subjektom; njihove duše prejemajo od njega navdihljenje in impulze in jih pretvarjajo v baklje, plamteče na cestah življenja. Tu ni samo to, kar dokazuje, da je človeštvo potrebno za vresničenje velikega cilja: neprestani razvoj, razvoj k lepšemu, probujenje novih moči in zmožnosti v človeškem duhu, povrh tega pa čudno dejstvo, da so bili veliki pravni ideali človeštvu objavljeni že pradedavno, pred tisoči in tisoči let, kakor da bi bili davni preroki že takrat slutili njihovo bodočo izpolnitev, in čudna okolnost, da se človeštvo drži še danes teh moralnih idealov, dasiravno je umsko dosti napredovalo od tiste dobe.

Če je to res in jaz trdno verujem, da je res — tedaj je treba, da ljudstvo živi še nadalje. Življenje ni potemtakem zgolj nesmiselno življenje, ki bi ga

bore (vsaj v duhu) za poprejšni prostor in za majhen kos svetovnega obzolja, ki se vidi s perspektive slovenske narodnosti. Se slabše je v tem oziru na Hrvatskem in deloma v Srbiji. Tam je borba za »individualnost«, za hrvatsvo, za zgodovinske svetinje dobila tako tragični značaj, da je naperjena že proti državi sami. Hrvatska inteligenca in polinteligence, da ne omenjam nepoučenega ljudstva, ne more odpustiti Srbom, ker so vzeli Hrvatoma bana in odpravili vse častitljive ceremonije, ki se odlepajo historičnega pojma hrvatske narodnosti. Radič spretno izrablja dosedanje pravašstvo vzgojo hrvatskega kmeta in v borbi za ali proti nagodbi vzraslo inteligenco ter se vojskuje za staro čisto hrvatsvo. Vendar pa se tudi Radič zaveda, da je staro pravaštvo (t. j. naglašanje hrvatske narodnosti v smislu hrvatskega državnega prava) že preveč ponošen in za današnjo dobo preohlapen plašč, za to poskuša dati svojemu nacionalizmu močan agrarno-socialni značaj. Tudi v Srbiji je tradicionalizem na gosto posejan. Če uvažimo, da se je tu gojil skozi desetletja srbski nacionalizem z velikosrbsko iredento, se ne bomo čudili, ako se tu intam pojavijo hegemonistične težnje v plemenskem smislu. To so popolnoma naravne posledice dosedanje narodne vzgoje; vpliv miljeja, v katerem smo živeli in mišljenja, ki smo ga imeli o narodnosti. Kakor naši stari rodoljubi skrbno pazijo, da se na tem ali onem mestu ne pojavi napis v tujem jeziku, kakor gledajo z zavistjo na cirilico, ki je skazila »samoslovenski« značaj kolodvorov in kakor se Ljubljana in Maribor pulita za — novorojeno triletno politično Slovenijo, tako se ti pojavi dogajajo v mnogo večjem obsegu in z večjim povdarkom tam, kjer je v narodni vzgoji več zgodovinskih tradicij, to je na Hrvatskem in v Srbiji.

Nacionalizem, ki je zavladal v 19. stoletju širom Evrope, je dete romantike individualističnega (liberalnega) pojmovanja kulture in gospodarstva. Ta nacionalizem je rodil velikanske uspehe, saj je vzbudil k življenju cele narode in organiziral sile, ki bi sicer ostale latentne. Ni dvoma, da je imel in da ima tudi slabe strani. Vplival je predvsem politično ter vzbudil in poravnal neštete konflikte. Velik je njegov učinek na polju kulture in umetnosti. Pri nas Slovenci je prozel ves narodni organizem, odpravil razredne razlike, prebredel kronovinske meje, strnil naše sile za skupni odpor proti ekspanzivnim sosedom in napravil iz nas novo narodnost. Na višku

mogli in smeli prekiniti. Tolstoj ne uči pravilno, ko pravi, da bi ne bila škoda, če bi se človeštvo ne množilo več in bi izumrlo. Ravno pri Tolstoju je ta misel nerazumljiva. Treba je marveč, da človeštvo ne izumre in sicer zaradi višjih interesov, zavoljo nepredstavljivega ideala.

S tega vidika je človeško življenje nekaj čisto drugega kakor je bilo doslej. Vsaka nova človeška generacija je za korak bližja vresničenju, vsak otrok je važni člen v neskončni verigi sil, ki delujejo za dosego tega grandioznega cilja.

Tako morata gledati, oče in mati, na se in na otroka. Če opazujemo življenje raz to višino, se nam prikazuje kot velika naloga, ploditev otroka pa kot izročanje te preodgovorne naloge. Li čutiš toliko moči v sebi? Kakor hitro začneš razmišljati o velikosti in pomenu ploditve otroka, se zaveš strahu, si ti res zmožen in dovolj močan, da daš otroku ono, kar zahteva tvoje spoznanje in mišljenje. Ni mogoče, da bi ti bilo pošiljanje otrok v življenje brez pomembna stvar: ni mogoče, da bi ne čutil na sebi težkega bremena odgovornosti, množec ljudstvo z otroci, ki niso sposobni za življenje, bolelni, brez krvi in zdravega jedra. Vprašanje rodbine, velike ali male rodbine, samooomejavanja, vprašanje zdržnosti in čistosti, vprašanje dela za otroke, se ti pojavljajo v čisto drugi luči.

Ob teh božičnih dneh si oče in mati posadita otroka na koleno in skušajta razumeti pomen velike stvari, vsakdanje stvari: pomen otroka.

(Dalej prihodnjik.)

### Božič.

Česko spisal Gamma. Prevel B. Borko.

#### Začetni akord.

Zakaj je Božič samo o Božiču?

Zares čudno vprašanje kajti to je odvisno od ljudi samih. Vsi poznamo in čutimo tajinstvenoprelesto božično razpoloženje, polno pomirljivosti, razgretih lic, otročjega vriska, srečnega odnosa daleč od množice čemernih, izsesavajočih vsakdanjosti; ob teh dneh so ljudje pristopnejši, izpremenjeni, spominjajo se drugih, spominjajo brez koristoljubja. Težnja, pripraviti drugim veselje, se oprijemlje človeških src kot krasna epidemija.

Čemu ne traja Božič vse leto?

Komaj pretečeta v koledarju dva rdeče tiskana dneva, postavljena v dolgo vrsto enoličnih črno tiskanih dni in že padajo ljudje iz te toplote ne mrz, se prepirajo, lica so jim kisla, oči strupene, deca ne vriska več, fatomorgano sreče v obiteljskem življenju so zaslepi oblaki mrgolečih skrbi, sebičnega hlepenja po zmesi pravih in izmišljenih potreb, reveži! menijo, da se s povišanjem potreb poviša tudi življenska mera, v resnici pa dobivajo vedno manj pravega življenja. Ljudje padajo v poprejšnje trpinčenje in nebratsko tekmovalstvo, krasna božična izprememba je končana, pojavlja se skoraj s podvojenjo močjo tendenca, pripraviti drugim ljudem trpljenje in nadloge; izginila je težnja razveseljevati srea bližnjih; človek se spominja zgolj na sebe in na svoj dobiček.

Je li to nemogoče? Steklo mi dan

tega razvoja pa je izbruhnila velika kriza evropskega nacionalizma, strasen konflikt političnih in socialnih sil — svetovna vojna. Ob njenem koncu smo se našli v mejah skupne države Srbi, Hrvati in Slovenci. Vsaki izmed nas ima na svoj način zgrajeno narodnost, lastno individualnost, pa povrh tega še svoj »mentalitet« itd. Vnela se je borba, katero so hudo razvneli strankarski motivi, združeni z zlorabami raznih ljudskih tribunov, borba, ki traja še danes in katera ne bo ugasnila še v dogledni dobi. To je borba med različnimi vrstami tradicionalnega nacionalizma, kateri bo vedno stremel po svoji »avtonomiji«, dokler ne bo izginil v novi narodnosti, ki bo sinteza vseh treh in bo na zunaj in znotraj jasn, organičen izraz našega ujedinenja.

K sreči se tudi drugod v Evropi polagoma izpreminja pojem o narodnosti in rušijo dosedanja romantični, historični pojmi. Narodnost danes ni to, kar je bila n. pr. pred 50 leti. Zunanja znamenja, ki se jih je posluževala vsaka narodnost kot svojega vidnega znaka, so izgubila smisel in pomen. Pojmi o človeški svobodi, ali boljše, avtonomiji posameznika v veliki skupini ljudi, ki se ji pravi narod, država, so razvezali posameznika dolžnosti, da mora ljubiti domovino, ker se je v njej rodil, narod, ker je z njim v krvnem sorodstvu, jezik, ker je tako govorila njegova mati. Ti pojmi niso več v soglasju z današnjim razvojem človeške kulture. Doba, ko je bilo najlažje narodno geslo »Svoji k svojim«, je minula. Danes se izgrajuje nova narodnost, nehistorična narodnost — narodnost z veliko vodilno idejo.

Teorijo te nove narodnosti je podal, da omenjam slovenske mislece, češki filozof dr. E. Radl v svojem spisu »Rasna teorija in narod«. Radl pravi, da noben veliki narod (pod izrazom veliki ni razumeti števila) ne živi iz svoje preteklosti, iz tega, kar mu je dala narava ali zgodovina. Ideja vodi narod, seveda premišljena in obrazložena, teoretično razvita ideja, ki je vredna in sposobna, da postane cilj vsega naroda. Ta ideja velja kot program, a njegova načela kot pravila ali zakoni. Samo v programu, ki formulira pravilno idejo, je izražen pravi misel življenja vsakega zavednega naroda.

Francoski narod je že v srednjem veku razvil idejo viteštva, idejo usmiljenja do ubogih in slabih, o zaščiti žensk, gojenju plemenitosti in fine družabnosti. Iz te ideje se je razvil ideal pravičnosti in enakopravnosti, ideal prave svobode. Francija je dajala drugim narodom uspehe te ideje;

dajala jim je svoja stremiljenja po socialni pravičnosti in svoj čut za lepoto družabnega življenja. Francoska revolucija, ki ni nič drugega, kakor veliki poskus francoskega naroda, da vstvari, realizira hotenje svoje rase, je prinesla vsej Evropi kulturo in socialno svobodo. Ideja francoskega naroda je humanost, človekoljubje.

Podobno idejo je razvila anglosaška rasa v gentlementstvu. Rusija je iskala vse do revolucije idejno, etično podlago svojega obstoja; danes je njena tragedija izraz samožrtvovanja za človeštvo, za njegove ideale in zmote. »Kolikor izobraženejši je narod, toliko zvednejši in bolj človeški je njegov program; čim bolj je zaostal, tem bolj se zapira vase in zanaša v narodni instinkt, v ljubezni do domovine, v preteklost«. Narod, katerega ne vodi ideja, je gola etnografska snov, kup peska. Tak narod ni stalen in se ne lo vzdržal v novih fazah socialnega in kulturnega razvoja. Narod se mora zavdati svojega etičnega poslanstva, mora odpreti vsa obzorja človečanstva in se boriti za najvišji izraz vsega človeštva. Človeški rod je podoben onim bratom v pravljici, ki so šli iskati čudodelno rožo. Vsi so iskali in pri tem storili nešteto dobrot samemu sebi in drugim, a rožo je našel samo eden izmed njih.

Narodnost je tedaj dobila nov pomen in novo vsebino. Narodnost ni več lepa fraza, rodoljubna pesem, prvaška zdravica, narodni urad. Narodnost je del človeštva in razvoj narodnosti je pot človeštva k nekemu daljnemu idealu.

To daje tudi jugoslov nacionalizmu nov, lepši, širši program. Naš narod čaka velike naloge. Njegov geografski položaj mu daje važno poslanstvo v bodoči zgodovini Evrope. Mi smo že slišali besede o posredovanju naše narodnosti med zapadom in vzhodom. Obstoj posameznih plemen in narodnih delov bo izgubil pomen, kakor hitro se dvigne narodna kultura. Zato pa ima država dolžnost, da veže vse dele v eno celoto, ki bo lahko vstvarila sintezo jugoslovenstva. Razvoj v smeri dosedanjih »narodnosti« bi po nepotrebnem prelozil ta nujni proces, katerega je začela zgodovina in čigar prvi sadovi so pred nami.

Smer našega nacionalizma, naše narodne vzgoje je tedaj: ustanoviti jugoslovenstvo kot kulturno in etično narodnost. Tej nalogi se morajo podrediti konzervativne težnje plemen in pokrajin. Ne v starem narodnjaku in njegovi pokrajini, ampak v avtonomnem človeku in njegovi širši narodnosti leže korenine naroda. Na nas je,

v delo samo ni imel časa kritično opazovati.

Jaz sem gledal predstavo drugače; videl sem poleg dela na odru tudi igralce in ravno radi tega ostajam pri prvotni trditvi, da vprizoritev ni bila dobra, najmanj pa, da »je bila ena najboljših umetnin, kar smo jih videli v Mariboru«. Trditi, da je bila »enako harmonično zaokrožena kakor n. pr. »Satan v ženski« ali »Smrtni ples«, je naravnost greh, storjen proti gledališki umetnosti. Da bi bil »vsak igralec predstavljal ulogo po svoje«, nisem trdil, trdil pa sem, da zahtevamo celo od dobrega igralca, da sam ustvari značaj osebe, katero predstavlja, seveda po zamisli pisatelja, za kar pa mora režiser pri samoniklem igralcu le skrbeti, pri slabem in pri začetniku pa mu mora značaj pomagati vstvariti, nikdar pa ne popolnoma sam ustvariti, ker je v tem slučaju le mrtva mariojona in ne živ igralec. Ravno v tem pa je g. Skrbinšek že velikokrat grešil.

Edina moja napaka, katero priznam glede moje kritike o »Stričku Vanji« je bila ta, da nisem svojih trditve obširneje utemeljil, to pa vsled tega, ker sem mislil v prihodnjih dneh takoj za kritiko napisati obširnejši programatični članek o vseh tam iznesenih vprašanjih, česar pa vsled nastalih zaprek nisem mogel. Deloma pa me je tudi preveč disugustirala prevelika razlika med Skrbinškovim programom, torej med teorijo in čisto drugačno prakso. Pozneje sem čakal na dokazilen in z argumenti podkrepjen odgovor gospodov, ki so to objubljali,

da pravilno usmerimo vsa svoja nacionalna hotenja.

Ignotus.

## Politične vesti.

\* Seje poljedelskega sveta. Poljedelski svet ima stalne seje ter sodijo, da bo končal svoje posle v določenem roku. Sej se je udeleževal tudi minister za kmetijstvo Pucej. Na današnji dopoldanski seji je poročal Prochazka o kmetijskih kreditih. Za tem so bili izvoljeni odbori za agrarno reformo, ki imajo povodom referata predložiti tudi zadevne resolucije.

\* Sestanek med Masarykom in Hainischem. O sestanku med Masarykom in Hainischem, ki se je vršil te dni v Lani (gradu češkoslovaškega prezidenta), je izjavil ministrski predsednik dr. Beneš, da ima glavno nalogo: zaključiti pogajanja o gospodarskih vprašanjih, skleniti definitivno trgovinsko pogodbo, urediti razna prometna vprašanja, odstraniti izvozne in uvozne tarife itd. Rešila so se nadalje nekatera politična vprašanja, zlasti habsburško vprašanje. Predsednik Masaryk je izjavil, da je sedaj njegova edina življenska naloga pomiriti Čehe in Nemce ter ustvariti deželi trden notranji mir. Naš sestanek zasleduje iste cilje kakor washingtonska konferenca. Igra z vojaki naj konča. Dr. Hainisch pa je dejal, da Avstrija v bodoče ne bo več posegala v zunanjo politiko. Avstrija želi v miru in prijateljstvu živeti s Češkoslovaško in se na njo naslanjati.

\* Avstrijska polomija. Plebiscit v Sopronju je končan. Vkljub vsem protestom s strani Avstrije so antantni zastopniki izvršili glasovanje, ki pomeni za Avstrijo blamažo. Rezultat sicer še ni znan v celoti, a po vesteh, ki jih je objavilo o tem plebiscitu dunajsko in graško časopisje, lahko sodimo, da je Avstrija takrat hučo polomila. V Sopronju je rešila komaj par tisoč glasov. 10. oktobra 1920 se je tedaj ponovil v vsem svojem obsegu, samo da je tokrat občutila Avstrija to, kar smo občutili na Koroškem Jugosloveni. Avstrijci so bili šilno slabo informirani o položaju v Sopronju in okolici ter so trdno upali, da bo zmaga njihova. Bili so tako prepričani o moči in učinku nemškega nacionalizma, da so pustili v nemar propagando na plebiscitnem ozemlju, na ta način pripomogli k uspehu temeljitih madžarskih priprav. Seveda so Madžari posegli tudi po krivičnih sredstvih, česar jim Dunaj ne sme šteti v zlo, ker je sam podpiral podobno prakso na Koroškem. Tako se vse na svetu vrača. Značilno je, da se skušajo dunajski vladni krogi, ki so se nedavno dobrihali Italijanom,

na kar sem pa čakal žal — zaman. — Kljub temu pa storim to danes.

G. Skrbinšek je stopil pred premijero »Strička Vanje« na oder ter prečital svoj programatični govor »Naša pot«. S tem je storil veliko napako, kajti ta njegov govor je takega značaja, da se pač lahko predloži tiskam, ne more se pa govoriti. Ta Skrbinškov program je pesem v prozi, krasno do neč, polna lepih stavkov in zvonkih besed, je igra besed, toda njeno jedro ni tako sladko, kakor je luščina, ker je le preveč fraz in teorije, ki se da v praksi izvesti le deloma, na mariborskem odru ob danih razmerah pa morada komaj v enem samem procentu celote. Povedal sem že poprej, da je g. Skrbinšek sijajen teoretik, in žal, preveč teoretik in premalo praktik, ki pri udeleževanju teh svojih teorij in idej nima vselej sreče in doseže le preveč krat nekaj drugega, kakor pa je hotel. Jaz ga spoštujem in cenim visoko, že radi njegove dobre volje, ne morem pa mu odpustiti slabe navade, da prerad hvali samega sebe in si dela sam reklamo ter pri tem preveč podcenjuje druge. To diši preveč po dadaizmu.

Kar se tiče njegovega programa »Naša pot« moram omeniti uvodoma, da je podajanje programa nevarna stvar, če se tega programa potem ne more držati. Občinstvo je prevarano, ko vidi razliko med onim, kar se mu je obetalo in med onim, kar je prejelo. Vtis, ki na napravi hvala vnaprej in kritika drugih, je zelo mučen. Mnogo boljše je pokazati program z delom, kakor pa z besedami. Primera za to nam

prikupiti Čehoslovakom in Jugoslovenom. Kašo, ki so si jo zvarili v družbi z Madžari in pod protektoratom Italijanov, naj sedaj pihajo sami.

\* Sopronjsko ljudsko glasovanje. Iz Sopronja poročajo, da se bo glasovanje vršilo tudi v četrtek. Glasovanje je bilo ob 14. uri končano. Glasovalo se je tudi že v vasi Brennberg, blizu mesta. V petek se je glasovalo še v 9 okoliških vaseh. Glasovi se bodo sešeli danes, v soboto in bo najbrže še danes razglašen izid glasovanja.

\* Nov švicarski zvezni predsednik. Zvezna skupščina je izvolila zveznega svetnika Haba za švicarskega zveznega predsednika ter Schaurerja za podpredsednika zveznega sveta.

## Zanimivosti.

Drzen beg ameriškega zločinca. — Dirka za poročenci. — Denar kot reklama. — Goreč plinov vrelec.

Ameriška policija — če tudi je precej številna in močna — je preslaba napram drznim in večkrat vratolomnim napadom včasih le enega samega bandita. Za te vrste ljudi nima beseda »policija« nobene moči, kar dokazujejo dnevno novi napadi. Tako je minule dni zloglasni in znani ameriški bandit Tom Slaughter — ki je v Little Roku čakal na smrtno kazen — na nepojasnen način prišel do samokresa ter z njim premagal svoje čuvaje. Nato jim je odvzel puške ter zaprl ključarja z družino vred v svojo lastno celico. Odvzel mu je ključce ter odprl vse celice, da je bila tudi drugim jetnikom odprta pot v svobodo. A samo šest, eden belokozec in pet zamorcev se je odzvalo njegovemu pozivu. Da je bila drznost še večja, je vzel najboljši avtomobil, druge pa je pokvaril, da ga ne bi mogli zasledovati, ter z njim pobegnil.

Veliko zmešnjavo je napravil te dni v Londonu avtomobil, ki je naravnost z vratolomno brzino vozil po najbolj obljudenih londonskih ulicah. Vsi klici in znamenja stražarjev so bili zaman. Končno se je tudi policija spustila z avtomobilom za njim in uprizorili so pravo pravečo dirko. Sumili so, da je voznik v avtomobilu znorel, da je mogoče kaka predstava za kako filmsko podjetje, morda celo kak ubežni kaznjeneec, a bilo ni ne eno, ne drugo. V avtomobilu se je vozil razjarjeni oče, ki je zasledoval svojega sina, da bi preprečil njegovo ženitev. Vozil se je od enega ženitvenega urada do drugega, da izda prepoved. Toda o ženitvi njegovega sina ni bilo nikjer nič znano. Radi kršitve cestnih predpisov

je dovolj Marinetti, ki vselej pred nastopom njegove »nove glasbe« hvajla ta »korak naprej« v umetnosti, mora pa kljub temu potem navadno bežati z »orkestrom« vred. Sicer pa pravi g. Skrbinšek v svojem programu sam, da gre: »iz resnice resnici nasproti« — torej resnici in ne laži, a tak program je laž. Kakor sem že omenil, je ves ta program pravzaprav pesem v prozi in ne program praktika, ampak pesnika. »Za to bi smel igralec ko stopi vstvarjajoč na oder, ga izpolniti z gluhim molkom, ali pa pretrgati njega tišino s krvavordečim krikom...« Ali ni to lepa pesem? Toda igralec ne bo mogel nikoli izpolniti odra z gluhim molkom ali pa s krvavordečim krikom, kakor tudi človek ne bo postopal nikoli eteričen stvor brez telesa. »Igralec bi vstvarjal umetniško tudi če ne bi uporabljal naravno govorico in kretnje«, pravi dalje, jaz pa mislim, da bi v tem slučaju igralec ne vstvaril več umetniško, ampak izumetničeno, ker umetnost je resnica, resnica pa je lahko le naravna, nadnaravne in nenaravne resnice ni. Priznava pa »da služi igralec danes Sofokleju, jutri Shakespearu in Moliereu, drugič zopet Ibsenu, Strindbergu, Cankarju in drugim.« — Ravno radi tega pa se mora po teh, katerim služi, tudi ravnati. In ravno tu tiči jedro onega njegovega napačnega naziranja, na katerem je zgrajena tudi vsa njegova kritika Rusov, ki je med vsem najbolj mučno in odbijalno uplivala, izgovorjena pred oderskim zastorom, še veliko bolj, kakor pa vpliva na papirju. (Dalje prih.)

## Radivoj Rehar: Moj odgovor.

(Dalje).

Tu pa prihajam do najvažnejše točke mojega odgovora g. dr. Škapinu. G. doktor pravi, da ni videl napak igralcev, ker je imel preveč posla z globoko idejo psihološkega dela! S tem mi je jasno priznal, kar sem sumil o njem že od prve njegove kritike, ki sem jo čital, da namreč na odru ne gleda tudi igre, ampak samo delo. On pride v gledališče, se zamisli v delo, katero se predstavlja in uživa v psihologiji, ideji, alegoriji, ali tendenci dramatičnega dela kakor vsak intelektualen gledalec, manjka pa mu ona vsestranost, katere je predpogoj kritika in brez katere nobeden, še tako intelektualen in naobražen gledalec — ni kritik. Ta vsestranost, ki je predpogoj gledališkega kritika, pa obstoja v tem, da se vse ob enem: vživi v delo samo, vidi vse igralce skupaj, vsakega posameznega zase, vidi vsako njegovo kretnjo, in sliši vsak njegov glas, besedo, stavek in ves govor. To je ravno umetnost kritika. Brez te umetnosti človek pač lahko oceni delo samo kot tako, ne more pa oceniti njegovega predvajanja. Tak človek bo hvalil predstavo »Strička Vanje« ter videl v njej popolnost tudi na vsakem diletantskem odru na deželi. S tem, da je g. dr. Škapin priznal, da je gledal samo delo in se vživel le v psihologijo, si je sam vzel pravico sodbe o uprizoritvi in radi tega ni čudno, da je vse igralce vprek pohvalil, čeprav jih vsled poglobljenja

je moral na policijo. Tam je našel sotr-pina — očeta sinove neveste, ki je iz istega vzroka čakal na sodbu. Tudi on je zasledoval svojo hčer, da prepreči njeno možitev. Sin in hčerka sta med tem odjadrala v neko malo vas v okoličih, kjer sta se na tistem poročila. Če sta se razjarjena očeta na policiji potolazila in spoprijaznila, pa zgodovina ne piše.

Trgovci in drugi podjetniki se poslužujejo najrazličnejših sredstev, za reklamo. Nek švicarski pivovarnar je prišel na idejo, da porabi za svojo reklamo — denar; seveda ne mogoče švicarske franke, ki imajo danes pravljeno vrednost, temveč ničvredne avstrijske krole. Avstrijske dvokronske bankovce je dal nalepiti mesto etikete na steklenice. Nekdo drugi pa je dal natiskati na avstrijske bankovce sledeče besedilo: Halo! Kam gremo danes? Na veselico v...! in delil te bankovce po ulicah kot reklamne letake.

Eden najnevarnejših elementov je ogenj. Strašna je njegova moč in težko ga je obvladati, če izbruhne v večjem obsegu. Še nevarnejši pa je, če se ne da pogasiti niti z vodo, kakor na primer, če se vname plin. Strahote takega požara so občutili nedavno Američani. V Kaliforniji se nahaja ogromen plinov vrelce, ki daje več milijonov kubičnih metrov plina. Vsled neopredelnosti je ta vrelce ujel ogenj in gorel z velikanskim plamenom. Voda seveda ni mogla ničesar pomagati in dozdevalo se je, da bo to ostal večni požar. Toda Američani so si tudi tukaj znali pomagati. Pogumni delavci v oblekah iz azbesta so napeli preko žrela železno vrvo. Na vrvo so obesili neko posodo, ovito z azbestom, tako, da je visela ravno nad odprtino, ki je bruhala ogenj. Na njo so pritrdili zavoj dinamita, istotako trdno povitega z azbestom ter se na to dinamit užgali; grozen pok — in ogenj je ugasnil. Zračni pritisk, ki je nastal vsled eksplozije, je »upihnil« to nevarno luč.

## Ljudska knjižnica

Narodni dom, I. nadstr.

posluje ob nedeljah od 1/2 10.—1/2 11. ure  
in ob četrkih od 1/2 19.—1/2 20. ure

## Dnevna kronika.

— Klerikalni list za batinaštvo. Klerikalni list »Murska Straža« prinaša v svoji 50. številki uvodnik, v katerem nasvetuje, da se naj uvede v naši državi — batinaštvo. Duhoviti predlagatelj našteva 10 grehov, radi katerih je treba »javno sredi trga nasteti dvadeset i pet«. Pri nekaterih grehih (§ 5) predlaga kazen — na podplate. Zelo umesten je predlog, da se jih našteje 23 lastnikom lista, časnikarjem in uradnikom, ki vedoma pišejo neresnico, torej lažejo in varajo ljudske mase. Blagoslov tega paragrafa bi v prvi vrsti zadel klerikalne liste, ki se odlikujejo po svoji častikraji in neresničnem poročanju; liste, ki dosedaj niso o nobenem političnem nasprotniku, n. pr. demokratu in samostojnežu napisali, da je pošten, značajan mož, da kot človek drugega političnega ali svetovnega naziranja, lahko tudi teži po dobrem in plemenitem; liste, katerim je vsako sredstvo dobro, da »varajo ljudske mase«, seveda v svojem smislu. Za te ljudi predlaga klerikalni list »dvadeset i pet«. Na javni pranger bi prišli poleg finančnikov in državnikov, verzičnikov, lenuhov itd. nedelavni poslanci in pa oni, ki so krivi, da smo izgubili Pratersko in Istro itd., med njimi Breje in tov., kateri so »posredno ali neposredno« krivi, da smo izgubili Koroško. V mili SHS-iji bi se tedaj nudili prizori za bogove: danes bi klerikalci naštevali demokratu na anonimno stran telesa »dvadeset i pet«, jutri pa demokrat klerikalcu. Protiv Pašicu, socialist vsem štirim itd., zakaj vsak ima s svojega stališča prav in vsak je v nasprotnikovi oči kaj zakrivil.

Splošno batinaštvo — to bi bil po mnemu klerikalnega lista izhod iz današnje misli. Pa smo korajžni, fantje od fare!

— »Error in persona« — komunist? »Delavske novice«, katere urejuje in izdaja avtor svetovnoznanih spominov z Dunaja in izza Peskove afere prosluli Emil Stefanović, adv. kandidat na razpoloženju, so srečno prijadrale v komunistične vode.

— Borba za ribolov na Adriji. Agencija »Volta« dementira vest o izpraznitvi tretje cone v Dalmaciji, ker jugoslovenska vlada noče podpisati na Brionu sklenjene pogodbe o ribolovu na Adriji in ker ni ratificirala drugih pristavkov rapalske pogodbe. — Iz Rima poročajo: Jugoslovenske oblasti so zadržale 14 ribiških čolnov, ki so bili vsled neurja prisiljeni, pristati v Pagu, ter jim odvzela listine. Italijansko časopisje povdarja, da je to zopet novo(?) izzivanje s strani Jugoslavije.

— Invalidski dokumenti. Odeljenje socialne politike pokrajinske uprave v Ljubljani, razglasa sledeče: Ker so bili v času od 1. septembra t. l. dalje, ponovno pregledani vsi vojni in vojaški invalidi v vsej državi in je bilo vsakemu izročeno od pregledne komisije posebno potrdilo o invalidnosti, preneha s 1. januarjem 1922 veljavnost vseh dosedanjih invalidskih dokumentov — (izvid nadpregleda, plačilni nalog (Zahlungsauftrag), invalidska knjižica, platežni nalog, od italijanskih oblasti izdani »Libretto personale«) — in veljajo od tega dne dalje edinele sledeče izkazila: 1. za stalne invalide »Invalidsko uverjenje« ali »Invalidsko izpričevalo«, 2. za one, ki jim je bila invalidnost priznana le začasno »Privremena objava« ali »Začasna objava«, 3. za one, ki so se prijavili k pregledu, a jim ni bilo priznano obeležje vojnega oziroma vojaškega invalida »Rešenje«. Te tri vrste dokumentov so izdajale na tiskanih obrazcih (četrt pole) edino pregledne komisije pri komandah vojnih okrugov. 4. Za invalide prejšnje srbske vojske in dobrovoljce invalide je poleg navedenih dokumentov veljavno tudi še »Rešenje« prvostopenega suda v Beogradu. Opozarjamo vse urade, javne in dobrodelne korporacije na to, da ni več smatrati invalidom onih oseb, ki bi se izkazale z drugimi dokumenti od katerekoli oblasti.

— Silvestrov večer priredi letos v gostilni Anderle požarna bramba v Radvanju. Opozarjamo že sedaj na to prireditev.

— Pravoslavno kapelico\* zgradi pravoslavna cerkvena občina v Celju. Tozadeven sestanek interesentov se vrši danes v soboto zvečer v hotelu »Union«.

— Ustanovitev perzijskega konzulata v Beogradu. Na izrecno željo perzijskega šaha, ki je bil velik prijatelj pokojnega kralja Osvoboditelja in je sklenil prijateljstvo tudi s kraljem Aleksandrom, se je ustanovil v Beogradu perzijski konzulat, katerega bo vodil ugledni beograjski trgovec Mihajlo Gjurić. Trgovina s Perzijo se razvija tako živahno, da se je že čutila dejanska potreba perzijskega konzulata v naši državi.

— Tihotapei pred graško poroto oproščeni. Kakor smo že javili se je vršila v Gradcu dvadnevna porotna razprava proti tihotapcem iz avstrijskih obmejnih vasi, ki so umorili jugoslov. finančnega paznika Voršiča, ko je izvrševal svojo službo na državni meji ob Muri. Zagovorniki so napravili iz te tihotapsko-morilske zadeve — politično afero (hoteč najbrže pobiti trditve naših Nemcev, da Avstrijci niso več šovinisti). To hujskanje proti Jugoslaviji je bilo tako kričeče, da je moral poseči vmes senatni predsednik, kateremu so potem predbacivali, da se zavzema za Jugoslavijo. Navsezadnje so bili obtoženci (10 mož) oproščeni. Ker so porotniki soglasno zaničali krivdo. Tako tendenciozno se sodi v Gradcu in na ta način se vzgojuje avstrijsko obmejno ljudstvo za dobre sosede odnošaje!

— Poneverba pri Južni železnici na Dunaju. Pri Južni železnici na Dunaju so prišli na sled štirim uradnikom, ki so s ponarjenimi računi poneverili preko 20 milijonov kron.

## Mariborske vesti.

Maribor, 17. decembra 1921.

m Proslava kraljevega rojstnega dne v Mariboru. Današnja proslava kraljevega rojstnega dne je izgledala jako klaverno. Proslavile so rojstni dan šole s šolskimi mašami, v stolnici se je vršila pontifikalna maša, katere se je udeležilo nekatero državno uradništvo, državni uradi so dopoldan počivali, toda tudi ti ne vsi. Sodnija je praznik čisto prezrla, istotako Južna železnica in mešteto drugih obratov. Zasebni obrati so delali, trgovine so bile odprte, zastav je bilo prav malo. Posebno bi opozorili gg. hišne posesnike, ki znajo ob vsaki priliki trkati na državno blagohotnost, državne praznike pa ignorirajo in ne čutijo potrebe izvesti zastave. Krive pa so temu tudi nejasne odredbe glede praznovanja državnih praznikov. Zakaj se ne izda točna permanentna navodila?

m Rezultat splošne zbirke »Olepševalnega društva« za mesto Maribor znaša 15.627 K. Odbornica ga. Režika Švarcova je nabrala 13.794 K v restavracijah in kavarnah po plačilnih natokarjih, oziroma po intervenciji odbornikov se je nabralo 1.833 K. Zbirka je upravičena, ker je bil odbor vsled pritiska javnosti in časopisja prisiljen ugoditi najrazličnejšim željam meščanstva, članov, kakor tudi še mnogobrojnejših nečlanov društva. Zbirka je imela namen doseči kritje letošnjih visokih izdatkov, ki bodo znašali koncem leta nad 300.000 K in poleg tega pridobiti še nekaj rezerve, ki naj bi omogočila, da bi društvo tehnično izpopolnilo svojo vrtnarijo in bi tako ne bilo več odvisno od takih in enakih priobinstvu nepriljubljenih, za odbor pa poniževalnih zbirk. Vsakdo naj vpoštevata, da brez denarja ne more biti zadovoljivega delovanja. Kdor ima čut lepote si gotovo želi primerno lepšano mesto in njegovo okolico; ta bo draga volje odprl roke in sree za društvo, kojega član bi moral biti vsak meščan brez izjeme. Imena darovalcev in zneski se bodo objavili v tuk. časopisu. Vsem darovalcem pa se zahvaljuje odbor najpršernejše za njegovo naklonjenost in požrtvovalnost.

m Jugoslovensko-češkoslovaška Liga v Mariboru. Ljubljanska centrala J.C.L. je sklenila tudi v Mariboru ustanoviti poverjenišvo Lige, katero je prevzel začasno dr. Avg. Reisman. Društvo pozivlja vse zavedne mariborske Jugoslovence, ki vedo ceniti važnost naših stikov s Čehi v narodnem in državnem interesu, da pristopijo k društvu kot člani. Prijave s članarino, mesečno 1 din., ki pa se naj plača radi lažjega poslovanja celotno ali vsaj polletno, sprejema poverjenik dr. Reisman v pisarni dr. Škapina ali ob uradnih urah v »Ljudski knjižnici«.

m »Jugoslovenska Matica« priporoča slovenskim gospodinjam v mestu in na deželi lep in praktični koledar, ki stane za članice 20 K, za nečlanice pa 30 K. Poleg navadne koledarske vsebine ima ta koledar mnogo aktualnih člankov, ki bodo našim materam in gospodinjam dobro služili. Naj omenim le nekatere: Dr. Rado Kušej »Žena kot soproga in mati«, Stebi Alojzija: O zaščiti materinstva in dojenčkov Minika Govekarjeva: Poklic gospodinje, Marica Bartol: Materam itd. Koledarček se lahko naroča pri Jugosl. Matici v Mariboru, Sodna ulica ali pa pri pokrajinskem odboru Jug. Matice v Ljubljani.

m Za Jugoslovensko Matico so darovali: G. Valjak, telefonski prispevki K 138; Tvrdka D. Roglič, darilo ob obletnici »Rappalla« K 400; Pivovarna J. Tscheligi, 100 K; Andrej Mayer družba z o. z. 100 K; Tvrdka Martinz 40 K; Tvrdka Preis 120 K; Tvrdka Ježek 800 K; Gospa Šerec 100 K; Jakob Kuljiš 100 K; Ivan Koražija 120 K; Tvrdka Darjava 440 K; Tvrdka Ernest Zelenka 100 K; Tvrdka »Hitozid« 400 K; Tvrdka Drava 400 K; Tvrdka Vesnaver-Ribarić 800 K; Jugosl. Union-banka pod. Maribor 500 K; Jadranska Banka, podr. Maribor 500 K; Centralna banka, podr. Maribor 500 K; Anglo-avstr. banka, podr. Maribor 500 K; Ljubljanska kreditna banka, podr. Maribor 500; Poljiški komisariat, kazenske zadeve

260 K; Vesnaver J. 80 K; Kocjančič 80 K; Božič 40 K; Besednjak, trgovec 100 K; Lavoslav Stros 20 K; Vidovič Fran, 60 K; dr. Franjo Rosina 200 K; dr. Josip Smoljaka 100 K; dr. Juro Jan 40 K; dr. Juvan 40 K; dr. Franjo Lipold 100 K; dr. Fero Müller 40 K; Cenilna komisija za dohodnino za cenilni okraj Maribor K 216.40; Slemenšek ob priliki poroke K 340; Anton Lozej 40 K. Vsem darovalcem najiskrenejša hvala!

m Društvo hišnih posesnikov nam poroča: O sestanku, ki se je vršil 14. t. m. v dvorani restavracije »Maribor« objavimo prihodnje dni natančno poročilo. Člani se nadalje opozarjajo, da si naroče ob pravem času naš strokovni list »Moj Dom« za 1. 1922. Naročila se sprejemajo v društveni pisarni, Gregorčičeva ulica št. 8, kjer se dobi list na ogled.

m Za veliko dobrodelno tombolo v prid ubožne dece, ki se bo vršila v nedeljo dne 8. januarja v veliki Götzovi dvorani, je prejel odbor državne zaščite dece in mladine lepa darila, kakor tudi prispevke v denarju. Glavni dobiček bo voz črnega premoga 2000 kg, dar tvrdke Uher v Slovenski ulici. Gospodinja, ki bo zadela to srečko, bo v sedanjem hudem mrazu gotovo vesela tako primernega dobitka. Tudi ostali dobitki, ki jih navedemo v kratkem, bodo prav čedni in primerni sedanji hudi druginji, kajti nanašali se bodo v glavnem na domače in šolske potrebščine. Srečke se bodo prodajale od ponedeljka naprej po trafikah potom požrtvovalnih dam in potom dece v domačih krogih. Naj jih nihče ne odklanja ampak vsak rad žrtvuje par dinarjev v prid najubožnejšega naraščaja mestnega perhivalstva.

m Več sto novih knjig je zopet prejela »Ljudska knjižnica« iz vezave in sicer slovenske, hrvaške in češke; knjižnica je nakupila tudi celo zalogo mladinskih knjig, tako da lahko sedaj prav vsakomur nudi primerno čtivo. Občinstvo naj torej ne zamudi ugodne prilike za plemenito zabavo in samozabrazbo!

m Požarna bramba v Studencih! Ker se me pismeno in ustmeno povprašuje o požarni brambi v naši občini, izjavljam, da mi ni o tem ničesar znano. Tudi glede prireditve plesa pri »Beli zastavi« ne morem podati nikakoli tozadevna pojasnila, kljub temu, da sem odbornik v dotičnem odseku, ker se pred mano od strani prirediteljev skriva vse v tajinstveno meglo. Joško Vokač, obč. odb.

m Opozarjamo na Silvestrov večer, ki ga priredi v Narodnem domu železničarsko pevsko društvo »Drava«. Kdor se torej hoče na Silvestrov večer prav dobro zabavati, naj poseti to prireditev.

m Podržavljanje mariborskega gledališča. Glasom poročila iz Beograda, so vesti o vkinjenju našega gledališča neresnične. Prosvedno ministrstvo je vneslo v definitivni budget za 1. 1922. za mariborsko gledališče letno subvencijo 1.200.000 K ter nastavi iz lastnih sredstev tudi še upravnika, blagajnika in dramaturga. Gledališče pride v državno upravo s 1. januarjem 1922. S tem dnem bo imenovan tudi državni upravnik. Celjsko gledališče dobi 100.000 K subvencije.

m Odpust radi tatvine. Iz delavnice Južne železnice je odpuščen zagrižen Nemeč in bivši predsednik studenske »Bauernrunde« Andrej Hofer, ker je kradel v delavnici baker ter ga prodajal v mestu.

m Božično plesno akademijo priredi 26. t. m. plesni zavod Pečnik. Pri akademiji sodelujejo tudi subreta gđc. Mežgčeva, operni basist g. Rumpel, vijo-linski virtuoz g. Jan Kubiček, mali plesalki Zlatica in Božica Makač, mala Kiki Druzovič in g. in gđc. Pečnik.

m Opozarjamo na oglas tvrdke Baloh in Rosina na Grajskem trgu o razstavi lepih in primernih božičnih daril.

m Glasbena Matica v Mariboru vabi vse pevke na sestanek v ponedeljek dne 19. t. m. popoldan ob pol 18. uri.

m »Ljudski knjižnici« je zopet daroval lepe knjige primarij dr. Mirko Černic. Živeli posnemovalci! Prosimo predvsem tudi posameznih števil »Slovan«, »Ljubljanskega Zvona« in »Dom«

in Svetac, ker ima knjižnica okrog 20 nepopolnih letnikov teh revij. Vodstvo bi manjkajoče številke tudi primerno plačalo.

**m Oglasujte v božični številki.** Božična številka našega lista izide na 12 straneh ter bo tiskana v večji nakladi, kakor običajno, zato opozarjamo naše trgovce in obrtnike, kakor tudi druge podjetnike, ki žele uspešno reklamno, da se poslužijo te številke ter še pravočasno pošljejo naročila naši upravi.

**m Velika kavarna.** Danes zvečer koncert prvovrstne salonske godbe profesorja Kubička. 1253

**m Kavarna Central.** Danes koncert salonskega orkestra Perc-Comelli, začetek ob 8. uri. 1751

**Darujte za sklad Sokolskega doma - - v Hočah! - -**

## Prekmurje.

**Prekmurska železnica.** — V Prekmurju je vzbudilo precej začudenja in nejevolje vest, da se namerava ukiniti načrt o železniški zvezi Murska Sobota—Ljutomer—Ormož in zgraditi progo Sobota—Dolnja Lendava. Proga M. Sobota—Ormož je že projektirana in trasirana. Potrošilo se je precej denarja za trasiranje in vzdrževanje stalne komisije, ki je vodila pripravljenega dela. Ljudje so bili čvrsto uverjeni, da se bo prihodnja spomlad že začelo graditi. Kdor pozna lokalne razmere, ve, kako ugodno bi to vplivalo na razpoloženje naših Prekmurcev, ki so kljub svoji bogati zemlji odrezani od sveta in zapostavljeni v vsakem oziru. Kar čez noč se je situacija izpremenila. Že trasirana proga se opusti in ravnokar prihaja nova komisija, ki bo izpeljala trasiranje proge proti Dolnji Lendavi. Ali ne izgleda to »premikanje« železnice nekoliko otrepeče? Ne samo, da se na ta način po nepotrebnem trati denar, ampak se krade državi in oblasti tudi ugled, avtoriteta. Resni narodni ekonomski, odgovorni politični činitelji ne delajo takšnih poskusov. To je treba pribiti brez ozira na levo in desno. Naša pozicija v Prekmurju ni ravno najslabša. O upravi slišimo neprestano ostre pritožbe, katerim ne manjka podlage. Ljudstvo se ne da pridobiti za državno idejo s samimi strankarskimi shodi, bankami in »narodnimi« trgovinami. Ni dovolj, če imamo v Prekmurju celo kolonijo uradništva in na mejah dovolj vojaštva. Treba je, da damo ljudstvu občutiti realne sadove osvobođenja, novi boljši položaj v njegovem socialnem in političnem življenju. Ena najrealnejših potreb je nedvomno ureditev železniškega prometa. Mi si brez dobrih prometnih zvez ne moremo zamisliti zadovoljnega Prekmurja. O projektirani progi lahko trdimo, da je najbolj odgovarjala geografski legi Prekmurja ter njega e-čisto naravno je, da tvorita oba dela murske doline zaokroženo enoto, h kateri gravitirata tako »goriški« del Prekmurja, kakor Slov. Gorice. Dolnja Lendava leži čisto na periferiji in ima še to napako, da je blizu madžarske meje. Vsak uvideven človek, ki se le malo vglubi v geografsko lego Prekmurja ter pozna te nekoliko njegove gospodarske potrebe, bo a limine odbil načrt o zvezi M. Sobota—Dolnja Lendava in se izjavil za načrt M. Sobota—Ormož, dasiravno slednji v podrobnostih ni najidealnejši izhod, je pa v celoti res najboljši. Jasno je, da se mora čim prej zvežati z železniškim omrežjem ostanek proge Ljutomer—Špišje—Maribor in bi bila največja nesmiselnost, če bi se gradila ena železnica iz Ljutomera v Ormož, druga pa iz Sobote v Doljno Lendavo. Namesto, da spojimo oba naravna dela gospodarske enote, ju hočemo še nadalje ločiti. Za progo M. Sobota—Ormož pa govore tudi drugi stvarni momenti. Važno besedilo imamo strateško, ki so že izrekli mne-

nje, katerega bi na odločilnih mestih ne smeli pozabiti. Drugi del te proge — Ljut. gorice — je bogat na premogu. Proga bi imela ne samo lokalni, temveč tudi mednarodni tranzitni pomen, s čimer je njena rentabiliteta skoraj zasigurana. Kako je pač nastal ta ne-pričakovani preobrat v vprašanju prekmurske železnice? »Prekmurski glasnik« poroča, da so se tudi v to vprašanje zapletli strankarski prsti in trdi, da je bila merodajna neka banka, ki se šele snuje. Omenjeni list namiguje, da se v zvezi s to akcijo sliši tudi ime g. pokrajinskega namestnika. Kakorkoli je že, mi opozarjamo javnost — zlasti gospodarske kroge bodoče mariborske oblasti — da se zainteresirajo za stvar in preprečijo takšno oškodovanje prekmursko-murpoljskih interesov, naj si stoji za njim Peter ali Pavel, ta ali ona stranka. Bodimo vsaj tukaj na meji toliko trezni in razsodni, pa mislimo in delajmo gospodarsko, ne pa strankarsko!

**Prekmurje in mariborska oblast.** — Posebno pozornost je vzbudila v Prekmurju vest o ustanovitvi mariborske oblasti. Prebivalstvo se zaveda, da bi se dale na tačin zadovoljiti najlažje njegove gospodarske in upravne težave. Maribor je bližji in prebivalstvu simpatičnejši. Iz Ljubljane se je dosedaj dirigirala vsa uprava in prebivalstvo misli, da izhaja odtod vse zlo, ki ga tare. Prekmurci se v svojem listu in na sestankih toplo zavzemajo za ustanovitev mariborske oblasti. »Prekmurski glasnik« je prinesel uvodnik z naslovom »Bog nas vari Ljubljano«. Gotovo je, da bi se v Prekmurju ne našlo nikogar, ki bi pri event. glasovanju Maribor ali Ljubljano? glasoval za Ljubljano. Najtežje stališče imajo klerikaleci, ki silno previdno omenjajo klerikalni program o nedeljivosti Slovenije in so v praksi vsi za ustanovitev mariborske oblasti.

**Dolnja Lendava in varaždinska oblast.** Par tednov po osvobođenju je nastal spor radi dodelitve spodnjega dela Prekmurja varaždinski upravi. Proti upravnemu razkosanju Prekmurja se je izreklo vse prebivalstvo brez razlike. Niti iz državnih ozirrov ni bila delitev oportuna. Samo vojaško se je del Prekmurja dodelil varaždinskemu poveljstvu (savski diviziji). Načrt o delitvi oblasti pa določa, da se Dolnja Lendava z okolico prideli varaždinski oblasti. Mi menimo, da ni najugodnejše, če se Dolnja Lendava odtrga od dosedanje upravne edinice in prideli medžimurskemu in varaždinskemu ozemlju. Če bi ne bili izvestni krogi tako silno ljubosumni na svoje tradicije in bi se izvajala delitev oblasti res popolnoma v smislu gospodarskih potreb in prilik, bi se mogla razviti diskusija o vprašanju, kam gravitira Gornje Medžimurje: h gospodarskemu kompleksu pomurskega ozemlja in Slov. gorice, ali pa h dravski nižini od Varaždina dalje? Kotiker smo pončeni, je medžimursko prebivalstvo v trikotu Ljutomer—Središče na Dr.—Dolnja Lendava precej razpoloženo za takšno diskusijo. Žal, da se morajo čisto gospodarski momenti ukloniti pred ple-mensko-tradicionalnimi interesi. V tem primeru pa bi bila tudi določena pripadnost Dolnje Lendave z okolico, ne glede na deljivost Prekmurja, ki ne sme biti princip ampak samo želja. (V Varaždinih je morda nedeljivost Medžimurje princip!) Vstvarjena bi bila geografsko, ekonomsko in prometno zaokrožena oblast.

## Ptujske vesti.

**Ptujske vesti.** Naš list je uvedel stalno rubriko »Ptujske vesti« ter dobil v Ptuj svojega stalnega poročevalca. Ker se bližamo uresničenju naših zahtev po mariborski samoupravni oblasti, za katero se je ravno naš list najbolj zavzemal ter tako branil naše interese, je dolžnost vsakega naprednjaka, da se naroči nanj. »Tabor« bo stal Ptujsčanom in njihovim težnjam vedno na razpolago ter bo rad priobčeval vse dopise s Ptuja. Sprejemal bo tudi objave veselja, prireditve, sestankov itd. Uvedli bomo še bolj urejeno na drobno razprodajo »Tabora« v Ptujskih trafikah, tako da ga bo lahko vsak dan kupil tudi oni, ki se nani ne naroči. Poro-

**Odlikovanje.** Jutri v nedeljo bo g. okrajni glavar dr. Pirkmajer izročil na slovesen način red Sv. Save V. vrste g. dr. Franu Vajdi, ravnatelju tukajšnje državne realne gimnazije.

**Predavanje o Primorju s skioptičnimi slikami** priredi danes v soboto v proslavo kraljevega rojstnega dne tukajšnja podružnica »Jugoslovenske Matice«. Predava g. glavni tajnik Mahkota.

**Ptujska podružnica** državne posredovalnice za delo, ki je poslovala doslej v Strnišču, se je vsled opustitve taborišča preselila v Ptuj, Spodnja dravska ulica št. 6.

**Kabaretni večer** g. Fovčla v kavarni »Evropa« sinoči zvečer je prav lepo vspel; kavarna je bila natlačena polna. Upamo, da nam kavarna priredi še več takih večerov.

**Najdeno.** V taborišču v Strnišču so se našle dragocene nove zimske moške rokavice. Lastnik naj se zgasi pri predstojništvu taboriške uprave.

**Obrtna razstava** Naši obrtniki pripravljajo za prihodnje leto obrtno razstavo ter so imeli zadnjo nedeljo tudi že prvi tozadevni sestanek, na katerem so izvolili poseben pripravljalni odbor, ki naj poskrbi za vse potrebno. Ljubljana prireja velesemnjo, Maribor velike obrtne razstave, za to tudi sicer mali Ptuj ne sme zaostati. Treba je seznaniti naše občinstvo, osobito pa še okoličansko prebivalstvo z izdelki pridnih in veščih obrtniških rok, da bo vedelo, kaj vse lahko dobi doma v svojem Ptuj, ne da bi bilo navezano na oddaljenejša mesta. Čas, kdaj se bo razstava vršila, se bo določil in objavil pozneje. Ta razstava pa bo obenem tudi predpriprava za veliko obrtno razstavo mariborske oblasti, ki se bo vršila letos v Mariboru.

## Narodno gledališče.

**Repertoar:**  
Sobota 17.: »Oče«. Ab. A.  
Nedelja 18.: Ob 15. uri »Favn«, ljudska predstava, ob polovičnih cenah. — Ob pol 20. uri »Poljska kri«. Izven ab.  
Torek 20.: »Poljska kri«. Ab. B.  
Četrtek 22.: »Vzgojitelj Lanovec«. Ab. C.  
Nedelja 25.: Ob 15. uri »Poljska kri«. Izven ab. — Ob pol 20. uri »Oče«, delavska predstava ob polovičnih cenah.  
Ponedeljek 26.: »Svet«. Izven ab.  
Torek 27.: »Poljska kri«. Ab. A.  
Četrtek 29.: »Za narodov blagor«. Ab. B.  
Petek 30.: »Oče«. Ab. C.

## Kultura in umetnost

**x Cankarjeva proslava.** Splošna del. kult. zveza »Svobode«, podružnica Maribor priredi v nedeljo, dne 18. t. m. ob 10. uri dopoldne v kazinski dvorani Cankarjevo proslavo. Predavala bodeta prof. Ivan Fava in posl. R. Goluh. Tretja točka bodo recitacije iz Cankarjevih del. Recitirala bodeta gg. Bratina in Skrbinek. Cene prostorom so določene od 2—5 din, stoječe 1 din, za dijake 50 para. Čisti dobiček je namenjen za Cankarjev spomenik v Ljubljani. Predprodaja vstopnic se vrši v trgovinah Zlata Brišnik in Höfer.

**x Cankarjev zbornik.** Spominu Iv. Cankarja posvetil »Ljubljanski Zvon«. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1922. Str. 180. Cena 18 Din., vez. 31 Din. po pošti 2 Din. več. K tretji obletnici Cankarjeve smrti je izšel ta spominski zbornik, ki bo dobro došel vsem, ki se zanimajo za umetnika in človeka Cankarja. Temu namenu služijo priložni članki o Cankarju in številna njegova do sedaj še nenatisnjena dela in pisma. Zbirko odpravlja prof. dr. Prijatelj z obširno analizo Cankarjeve umetnosti »Domovina, glej umetnik«. Prof. dr. Šerko analizira Cankarjevega »Polikarpa«, dr. R. Nole prinaša zanimivo gradivo o delovanju Ketteja, tega najmočnejšega iniciatorja in voditelja »Zadružanov«. N. Bartulovič analizira v hrvaško pisanem članku »Cankarjeva subjektivnost« etične podlage Cankarjevega dela. B. Vybrat pa podaja češko pisan obširen pregled čeških prevodov iz Cankarja in člankov o Cankarju in njegovih delih. Večina prispevkov tvorijo Cankarjeva doslej še nenatisnjena dela: satira na Mahničar iz rokopisnega zvezka ljubljanskih mladičev, dve njegovih avtobiografij, prve pesmi, pisma Aškercu, pisma prijateljem o njegovih dramah, albumski verz, gradivo za »Erotiko«, predavanja o slovenski literaturi, akti njegovega političnega procesa zaradi predavanja o »Slovenih in Jugoslovanstvu« itd. Ta bogata vsebina in njej primer-no res okusna zunanja oprema stavita »Cankarjev zbornik« v prvo vrsto naših letošnjih daril za Božič. Prepričani smo, da bodo segli po njem ne le številni Cankarjevi ljubitelji, ampak tudi oni, ki jim je Cankar še vedno nekako tuj. O knjigi bomo še izpregovorili. Naroča se Cankarjev zbornik pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica nasproti Glavne pošte.

**Zahtevacite u osaki go-stilni „Tabor“.**

**Borza 17. decembra.**

**Curih,** devize: Berlin 2.60, Newyork 5.45, London 21.46, Pariz 40.15, Milan 23.32, Praga 6.15, Budimpešta 0.72, Zagreb 1.95, Varšava 0.16, Dunaj 0.17, avstrijske zlogosane kruno 0.10.

**Zagreb,** devize: Berlin 135—141—, Bukarešta 214, Milan izplačilo 1197—1205, ček 1190—1200, London 1090—1098, Newyork ček 260—262, Pariz 2090—2125, Praga 320—313, Švica 5200—5300, Dunaj 4—4.15, Budimpešta 39—40, valute: dolarji 259—261, avstrijske kruno 4—4.50, rublji 25—27, češke kruno 523, funti 1050, franki 2050, dragune 940, napoleoni 980—985, marke 140—145, leji 210, lire 1195—1200.

**Podpirajte Jug. Matico!**

**P. T. Trb.: Priča o tri brata.**

Bio jedan čovek pa imao tri sina. On imao lepu kuću i imanje, te su sinovi njegovi provodili vesele dane pevajući, svirajući, igrajući. Braća behu dobre naravi i lepo se pazioše i milovaše. Kad im otac umre, oni onako mladi, lokoumpi i neiskusni rekoše: »Ostavimo našu kuć i pogijimo po svetu, da vidimo, kako je na druge strane.«

Što rekoše, to učiniše. Očinsku kuću ostaviše zauvek i uputiše se u svet, kud ih je put vodio. Dogoše do raskrsnice, gde se put deli na tri strane, a na raskrsnici beše jedno drvo. Braća se tu rastanu i svaki pogje svojim putem, ali da bi mogli saznati jedan za drugoga, zabodoše u drvo svoje noževe: čiji mož bude krvav i slabo usagien, to je znak, da je on u nevolji. I jedan ode na jugoistok, drugi ode na jugozapad, a treći na severozapad.

Posle duga putovanja prvi nagje lepo stanište i tu se ustavi, te načini lepu kuću, življaše veselo i u sjaju, — i zaboravi na braću svoju.

I drugi nagje divno stanište i tu se zaustavi, te načini lepu sjajnu kuću, — i zaboravi na braću svoju.

I treći nagje lepo stanište i tu se nastani i htede da načini lepu kuću, ali kad pogje u planinu, da naseče gragju, udari nanj neka strašna neman: ozgo po hrptu crna kao ugljen, ozdo po trbuhu žuta kako narandža, i savlada ga, ali ga ne ubi niti ga proždrije, već ga saveza i naslagivaše sa ispijanjem krvi njegove i otkidanjem mesa od tela njegova. A on ležase u neznani i sanjaše o braći svojoj.

A beše još jedna neman: sa jednim okom na glavi, bez jedne noge, po trbuhu zelena kao ijed, po hrptu crvena kao krv, a kad rašini krila, ispod krila se belasa. Njoj zamiriša ljudska krv i meso i ustremi se na drugoga brata. Kuću mu razruši i sa zemljom spravni, ali njega ne ubi niti ga proždrije, već ga saveza i ispijaše mu krv i otkidaše mu meso sa živa tela njegova. A on ležase u neznani i sanjaše o braći svojoj i lepoj prošlosti svojoj.

A beše i treća neman, posestrima onih dvoju. Strašna beše pogledati: na glavi joj kao kruna od dva roga, pa izgleda kao mesec kad se meni, a ispod kruno, griya kao rep konjski, na kad

glavom mahne, griva po vazduhu zvi-  
di. A beše sva zelena kao zelena tra-  
va. Njez zamirisa ljudska krv i meso i  
ustremi se svom snagom na prvoga  
brata. I savlada ga i kuću mu razori,  
ali ga ne ubi, niti ga proždrije, nego  
ga saveza i ipijaše mu krv njegovu i  
otkidaše komad po komad mesa nje-  
gova. A on ležase u neznani i sanjaše  
v braći svojoj i lepoj prošlosti svojoj.

Dugo i predugo ležahu tako svetlo-  
jica grčeci se i savijajući se od straš-  
noga bola, — ali ne umreše. Kad zele-  
na aždaja — ona s rogovima i grivom,  
— krvožedna i halapljiva, duboko oš-  
tre zube svoje u meso njegovo zarija,  
on se od silnoga bola iz bunila prenu  
i začu glasa vile oblakinje: »De pova-  
di nože iz potaje i udri je posred sre-  
ćava!« On zapregnu sav ostatak snage  
svoje, maši se noža i udari aždaju. —  
Aždaja se zbuni i odstupi, a on potrga  
već istruhle lance i skoči na noge la-  
game. Aždaja pobeže i on osta slobod-  
an.

Sad se seti braće svoje i pogje k  
onome drvetu rastanka njihova. Kad  
ali tamo noži braće njegove oba u krv  
ogrezla i samo što ispala nisu, a nož  
njegov stoji čvrsto i uspravno i na nje-  
mu se krv posušila. I on naumi, da se  
braći svojoj na nevolji nadje. Kad je  
malo snagu povratio, on potraži naj-  
pre svoju krvopiju i nagje je još ra-  
njenu, gde plamenim jezikom liže ra-  
zu svoju. On joj se oprezno približi i  
jednim snažnim promišljenim udar-  
cem smeri je baš megju roge. Riknu  
nemam i prevrte se, sva se planina po-  
trese, a na njenu riku doleteše one  
druge dve nemani i ustrmiše se na sil-  
na junaka. On se nagje na nevolji i  
branjaše se na sve tri strane i pomalo  
odstupaše zadajući im teške udarce.  
Ne mogavši jačoj sili odoljeti on ostavi  
aždajama kuću svoju i sav imetak svoj  
i skloni se tamo daleko — daleko na  
more, da izvida zadobivene rane: da  
otpočine od ljute borbe. A kad se od  
umora malo povratio, on ne mirovaše,  
nego potraži te grdne nemani, da još  
jednom sreću okuša. I sreća ga posluži.  
On ih lako nagje, jer tražahu i one nje  
ga. Nagje ih zajedno. Kad ga opaziše  
razjapile rale svoje, da ga ognjem iz-  
nista sagore i da ga poždru. A kako im  
glave jedna do druge stajahu, on za-  
mahnu teškom topuzinom, zavila je i  
bacila je iz sve snage. Sreća ga posluži:  
on pogodi i izbi im zube svetlema.  
Riknuše hale, zaljula se zemlja iz te-  
melja; razmahnuše krilima i zbunjene  
okretoše u beg. A naš junak, ohrabren  
prvim udarcem, pohita za njima, pa  
kad vide, da će mu izmaći, on dohvati  
luka i tri lake strele i pogodi jednu i  
pogodi drugu i pogodi treću, sve tri  
posred sreća živa, a one, koliko im još  
snage ostajase, odleteše ričući smrtno  
ranjene.

Oslobogjeni brat požuri urečenom  
drvetu, da vidi, kako je braći njegovoj.  
Kad al' tamo, braća njegova već ga  
čekaju. Ruke šire, a lica se ljube i od  
veselja suze prolijavu. Tu se zarekoše,  
da se više nikad zastajati ne će, nego  
da će zajednički podići jedne velike  
dvore i oko dvora visoku i čvrstu o-  
gradu, da im nikakva hala više nahu-  
diti ne će moći.

To beše u Beogradu 1. decembra  
1918. godine.

Ravnatelj Andrej Zmavc:

## Razmišljanje o vinski trgatvi 1921

na državni vinarski in sadjarski šoli  
v Mariboru.

(Konec.)

Previsoka temperatura v moštu ovira  
kipenje, odnosno ga prerano ustavi, kar  
ni dobro; zato je vsega obsojanja vredno,  
ako se predčasno prekinjenje kipe-  
nja skuša doseći n. pr. z močnim zažvepla-  
njem, češ da ostane vino bolj dolgo  
sladko. Kaj takega naj bi bilo kaznjivo.

Naše podnebje ni za produkcijo slad-  
kih vin; če se vendar ponujajo in hva-  
lijo sladka vina domače provenience, po  
katerih itak rada glava boli in človeka  
močno žeja, je to večinoma dokaz po-  
manjkljivega kipe-  
nja, nepravilnega kle-  
tarjenja, pokvarjenega okusa in navadne  
baharije. Izjema bi bila pri posebno ime-

nitnih jagodnih izbirah ali pri osušenem,  
drugače popolnoma zrelem grozdju, tedaj  
pri vinu iz bolj koncentriranega mošta z  
bližu 30 ali več odstotki sladkorja, ki je  
pa prej tudi kar mogoče dobro povrel.

Pri alkoholnem vrenju se tvori toplota,  
tako da je temperatura kipečega mošta  
v sodu vedno višja nego temperatura  
kleti. Letos je znašala razlika tempera-  
tura v moštu pred kipe-  
njem in ob bur-  
nem vrenju povprečno 7°C, pri črtni  
pa celo 12°C. Najtopleji je bil mošt  
rizlinga, ki je bil potočen v sod 15. ok-  
tobra ter je meril v početku 22°C, v  
burnem vrenju pa 29.5°C, tako je do-  
segla temperatura že opasno višino, pri  
kateri je potek vrenja oviran. Najbolj  
hladen je bil mošt rizlinga najzadnje  
trgateve, ki je prišel v sod po trgatevi,  
namreč 6. novembra ter je takrat meril  
13°C, v burnem kipe-  
nju pa okroglo  
19°C; ta ali nekoliko višja temperatura  
v moštu je ugodna za dobro vrenje v  
splošnem. Na primerno temp. mošta je  
polagati najmanj tako veliko pažnje kot  
na primerno temperaturo kipe-  
lne kleti, ki naj znaša okoli 15°C.

Vinogradnik V. iz St. Jurija ob Pes-  
nici je bil prišel 15. oktobra vprašat za  
svet, kaj mu je storiti, ker mu večji del  
mošta od trgateve v početku oktobra že  
teden dni ne kipi, dočim manjši del  
lepo vre. Iz razgovorov se je moglo  
sklepati, da je bil vzrok za počivanje  
mošta preobilo zažveplanje; večji del  
mošta je bil takorekoč umorjen, da na-  
ravne kvasne glivice v njem niso mogle  
delovati. Svetovalo se je vinogradniku,  
da mošt prezrači s pretočenjem v čiste  
sode ter mu dolije na 100 l par litrov  
dobro kipečega mošta iz zdravega groz-  
dja. Ze 22. oktobra je pisal med drugim:

... Storil sem vse po Vašem na-  
svetu in mošt je pričel v par urah močno  
vreti, kakor vsak drugi, in bo še tudi  
vrel — mislim — do 14 dni. Vam pa  
izrekam iskreno zahvalo in Vas spoštuje  
cela obitelj V.\*

Letos se pojavlja pri nekaterih mo-  
štih iz groz-  
dja ki se je močno ali po-  
zno žveplalo proti oidiju, a ga deževje  
ni moglo izprati, ker ga ni bilo dovolj,  
neprijetni okus in duh po gnilih jajcih,  
ki ga povzroča žveplov vodikovec. To  
ni bolezen, ampak napaka vina, ki na-  
stane vsled navzočnosti žvepla med ki-  
penjem ter se odpravi s pretakanjem  
v zažveplan sod. Žveplov vodikovec je  
plin, ki se večinoma izgubi pri preta-  
kanju v zrak, a nastale množine tega  
plina pa razpadejo vsled navzočnosti  
žveplenaste kisline v novem sodu, da  
se žveplo kot tako izloči. Vsaj po dru-  
gem pretakanju je napaka navadno  
odpravljena popolnoma. Težji slučaj  
je, ako je žveplov vodikovec nastal  
vsled razkrajanja nezdravih ali presla-  
bih drož, pri katerem procesu se tvo-  
rijo še druge snovi, ki dajejo vinu  
neprijeten okus in duhi, da je to napa-  
ko težje odpraviti ali sploh ne.

Groz-  
dje, ki je začelo cvesti prve dni  
junija, je naglo ocveto in se dobro oplo-  
dilo vsled takratnega ugodnega vre-  
mena, n. pr. vse vrste burgundca, mo-  
zlovine (šipon), rizling, silvanec i. dr.;  
sorte, ki so pa začele cvesti šele okoli  
10. junija ali pozneje, kakor n. pr.  
žlahtnina v nižji legi, so dolgo evelo  
in se jako pomanjkljivo oplo-  
dile, kar je imelo za posledico manjši pridelek.  
Jagode so se začele mehčati deloma že  
v prvi polovici, večinoma pa v drugi  
polovici avgusta. Zorenje je potem do-  
bro in naglo napredovalo.

Vremenska opazovanja so za kmet-  
stvo zelo važna, posebno pa že za vino-  
gradništvo. Več ali manj so nam še v  
dobrem spominu letniki 1917, 1918, 1919  
in seveda 1920; dobra sta bila letnika  
1917 in 1920, kateremu sledi zopet do-  
ber letnik 1921. Kateri od teh treh do-  
brih letnikov je najboljši? O tem češče  
razpravljajo in debatirajo vinopivci  
in veščaki. Že zgoraj je omenjeno, da  
bo letnik 1921 od poznih trgatev in splo-  
šnem boljši, nego letnik 1917 in letnik  
1920 ostane nekako v sredini med obe-  
ma glede kvalitete, a tudi ne bomo za-  
ostali za njim, če letnika 1917 v goto-  
vih slučajih morda celo ne nadkrilju-  
je.

Pripomoček za pravilno oceno raznih  
letnikov so statistični podatki o vre-  
menskih opazovanjih vsaj za dobo od  
prvega početka pa do zaključka vege-  
tacije, odnosno do končane bolj pozne  
trgateve, tedaj za osem mesecev (marec-

oktober); kajti trta vživa do marca  
svoj zimski počitek in se nam zopet  
pripravlja koncem oktobra. Od vre-  
menskih vplivov so najvažnejši: tem-  
peratura, padavine in solnce. Naslednja  
razpredelnica nudi pregled vremen-  
skih opazovanj v letih 1917—1921, vsa-  
koletno skozi 8 mesecev (marec okto-  
ber) na vinarski in sadjarski šoli v Ma-  
riboru. Opozarja se na povprečne me-  
sečne temperature, na skupne množine

padavin in skupno število solnčnih ur  
v osmih mesecih vsakega leta; posebej  
se pa še opozarja na podatke za mesec  
oktober, ki je v splošnem glavni čas  
za vinsko trgatve v naših klimatičnih  
razmerah. Sicer morajo delovati in so-  
delovati o pravem času in pravi meri  
toplota, padavine in solnce, ako naj bo  
učinek najboljši. Vse to prepuščam  
studiju cenj. bralca na podlagi vre-  
menskega pregleda.

| Mesec     | Povprečna tempe-<br>ratura °C |      |      |      |      | Padavine v mm |      |      |      |      | Solnce je sijalo ur |      |      |      |      |
|-----------|-------------------------------|------|------|------|------|---------------|------|------|------|------|---------------------|------|------|------|------|
|           | 1917                          | 1918 | 1919 | 1920 | 1921 | 1917          | 1918 | 1919 | 1920 | 1921 | 1917                | 1918 | 1919 | 1920 | 1921 |
| Marec     | 2.7                           | 5.3  | 6.4  | 7.9  | 6.6  | 80            | 37   | 66   | 33   | 2    | 102                 | 131  | 126  | 171  | 236  |
| April     | 7.5                           | 11.8 | 7.6  | 12.0 | 8.3  | 86            | 65   | 156  | 97   | 177  | 126                 | 153  | 84   | 128  | 105  |
| Maj       | 15.4                          | 14.8 | 11.5 | 16.6 | 15.9 | 41            | 121  | 63   | 109  | 73   | 230                 | 207  | 195  | 171  | 210  |
| Junij     | 19.3                          | 15.2 | 17.0 | 16.0 | 16.4 | 13            | 105  | 88   | 197  | 114  | 304                 | 189  | 226  | 47   | 95   |
| Julij     | 19.5                          | 18.6 | 16.6 | 19.9 | 20.8 | 141           | 105  | 226  | 85   | 61   | 252                 | 202  | 193  | 187  | 206  |
| Avgust    | 19.8                          | 16.8 | 18.6 | 17.2 | 19.8 | 93            | 220  | 128  | 12   | 72   | 314                 | 204  | 169  | 122  | 258  |
| September | 16.4                          | 15.8 | 16.5 | 16.1 | 14.8 | 42            | 128  | 107  | 65   | 14   | 221                 | 186  | 235  | 118  | 228  |
| Oktober   | 12.4                          | 9.6  | 8.1  | 7.2  | 11.4 | 178           | 141  | 111  | 41   | 62   | 84                  | 96   | 78   | 126  | 192  |
|           | 14.1                          | 11.9 | 12.7 | 14.1 | 14.2 | 674           | 922  | 945  | 754  | 575  | 1633                | 1847 | 1306 | 1068 | 1525 |
| Mesečno   |                               |      |      |      |      | Skupno        |      |      |      |      |                     |      |      |      |      |

Letniki 1917, 1920 in 1921 zaslužijo,  
da se jih vživa z nekakim posebnim  
spoštovanjem, predvsem pametno in  
zmerno; kdor jih žere, sploh ni vreden  
velikih nepopisnih vžikov, ki jih imamo  
od prvovrstnih sortnih vin. To je božja

kapljica, ki je sposobna trajno utemeljiti  
najboljši glas našim kvalitetnim vinski-  
m pridelkom širom pametno uživajočega  
sveta, ki naj bi se z njimi čimprej sezna-  
nil s pomočjo primernih organizacij ter  
prevdarne, smotrane, trg. in izvoz. politike.

## ŠAH.

Partija štev. 22.

Mojsterski turnir Haag 29. oktobra 1921.

Odklonjeni damski gambit.

Beli: Maroczy Crni: Aljehin

1. Sg 1—f 3 d 7—d 5
2. d 2—d 4 Sg 8—f 6
3. e 2—e 3 c 7—c 5
4. c 2—c 4 e 7—e 6
5. a 2—a 3 Sb 8—c 6
6. d 4×c 5 Lf 8×c 5
7. b 2—b 4 Lc 5—d 6
8. Lc 1—b 2 0—0
9. Sb 1—d 2 Dd 8—e 7
10. Lf 1—e 2 Tf 8—d 8
11. 0—0 e 6—e 5!
12. c 4×d 5 Sf 6×d 5
13. Dd 1—b 1
- (Na d-liniji stoji dama slabo; razun tega se hoče preprečiti e 5—e 4.)
14. Le 2—d 3 h 7—h 6!
- (Crni ne krije kmetsa s Sf 6, ker hoče konja porabiti na damskem krilu.)
15. h 2—h 3 Lg 4×f 3
16. Sd 2×f 3 Sd 5—b 6
17. Ld 3—e 4 Sb 6—a 4
18. Ta 1—a 2
- (Hoče omogočiti La 1.)
19. b 4—b 5 a 7—a 5!
20. Lb 2—a 1 Sa 7—c 8
21. Tf 1—d 1 Sc 8—b 6
22. Sf 3—d 2 Ta 8—c 8
- (V poštev pride: 22. La; 23. Lxb 7, Dxb 7; 24. Txa 3 Dd 5; 25. Ta 2 Tac 8, toda Aljehinovo nadaljevanje je menda še boljše.)
23. Le 4—c 2 Ld 6×a 3!!!
- (Izvrstna, daleko preračunana poteza!)
24. Lc 2×a 4 Sb 6×a 4
25. Db 1—b 3 Tc 8—c 1!
26. Db 3×a 4 De 7—b 4!
- (To je pointa! Beli bi bil najboljšje igrati: 26. Txc 1. Sledilo bi: Lxc 1; 27. Sc 4 Sc 5; 28. Dc 2 Sd 3 in črni stoji nekoliko bolje.)
27. Ta 2×a 3 Db 4×a 4
28. Ta 3×a 4 Tc 1×d 1+
29. Sd 2—f 1 Td 1—b 1
30. La 1×e 5 Td 8—d 1
31. Ta 4×a 5 Td 1×f 1+
32. Kg 1—h 2 Tf 1×f 2
33. Le 5—d 4 b 7—b 6

Beli se uda. — Na 34. Lxb 6 sledi Tb 2; 35. Ld 1 Tg 2+; 36. Kh 1 Ta 2 in končna igra je za belega zgubljena. Ako pa 34. Ta 6, sledi Txb 5; 35. Txb 6 Tg 5 in črni dobi. — Partija je od Aljehina v najtežjem modernem po-  
zicijskem slogu izvrstno izpeljana.

(Opombe po „Deutsche Schachzeitung“)

Simultanska produkcija v Celju.

„Nova Doba“ poroča: V soboto 10. t. m. je igral g. sodnik Kramer iz Maribora simultansko z ednajstimi igralci in je v dobrih treh urah dobil deset partij; le eno proti dr. Brunčku je zgubil — vse, kakor sijajen uspeh, posebno ker se je g. Kramer prvokrat poskusil v simultanski igri. Dozdeva se nam, da je na naj-  
boljši poti, da postane „šahovski mojster“.

Match Celje—Maribor. V nedeljo 11. t. m. se je vršil v Celju match med celjskim in mariborskim šahovskim klubom. Vsaki klub je postavil po šest komitantov, in sicer Maribor gg. Fava, Hočevar, Kramer, dr. pl. Kruglevski, Neje-  
psa in dr. Stefančič; Celje pa gg. dr. Brunčko, Gajšek, Jakhel, Lilek, Logar in Vagaja (v 2. kolu je namesto g. Logarja igral g. Zimič). Za 1. kolo se je izžrebala sledeča razvrstitev: Gajšek—dr. Stefančič, Vagaja—Hočevar, Jakhel—dr. pl. Kruglevski, Lilek—Kramer, Logar—Fava, dr. Brunčko—Neje-  
psa. Od Mariborčanov so zmagali Kramer, dr. pl. Kruglevski in dr. Stefančič; od Celjanov dr. Brunčko in Logar. Partija Vagaja—Hočevar je ostala remis. Rezultat torej 3½:2½ v prid Mariboru. V 2. kolu so igrali: dr. pl. Kruglevski—Gajšek, Kramer—Zimič, dr. Stefančič—Jakhel, Fava—dr. Brunčko, Neje-  
psa—Vagaja, Hočevar—Lilek. Zmagali so od Mariborčanov Hočevar, Kramer, dr. pl. Kruglevski in dr. Stefančič; od Celjanov dr. Brunčko in Vagaja. V 2. kolu je torej Maribor dosegel 4:2. Končni skupni rezultat: 7½:4½ v prid Mariboru. „Nova Doba“ pripomni: Mariborčanom bodi na njih zmagi srčno čestitavo! Ako pa upoštevamo, da je v Mariboru kot štirikrat večjemu mestu večja izbira dobrih šahistov, mora se tudi uspeh Celjanov smatrati kot časten.

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

! Božična novost!

OSKAR WILDE:

LADY WINDERMERE

DRAMA V STIRIH DEJANJH.

PREVEL:

RADIVOJ REHAR.

Izide prihodnji teden v Mariborski tiskarni.

## Mala oznanila.

**Banka išče več uradnikov** s primerno prakso. Detajlirane ponudbe pod šifro „Baučni uradnik s prakso“ na upravništvu Tabora. 2009

**Dobrodošča gostilna** se išče na račun. Ponudbe naj se blagovoli poslati pod „Sreča“ poštoležeče Strnišče pri Ptuj, 2020

**Prodaja se dva skoro nova zimnata** posteljna vložka a 1200 K, 12 zlic novih, alpaka srebro a 50 K. Vpraša se: Sodna 15, prtiljeje levo. 2023

**200—400 K dnevno** si zaslužijo lahko gospodi in dame z agentiranjem z dobrim artiklom. Vprašati: Oglasni zavod I. Sušnik, Slovenska ul. 15. 2024

**Sedla, civilna**, kupi Iv. Kravos, Aleksandrova cesta 13. 2012

**Vinske steklenice** (buteljke) kupuje vsako množino trdka Gjuro Valjak, Mlinska ul. 2 in Grajska klet. 2007 3-3

**Brivnica Frana Novaka** na Aleksandrovi cesti št. 22 se priporoča 32

**Nogavice** se pletejo nove in podpletajo stare po nizki ceni. Strojna pletarna M. Vejak, Vetrinjska ul. 17. 4882

**Kupijo se majhne mizice s stolicami**. Kavarna „Central“, Maribor. 1998

**Jetika!** Dr. Pečnik, Jetika in dr. Pečnik, dia Lungentuberkulose, Nemska izdaja je vezlanimiva in se prodaja v Nemčiji in v Svici. Kupite obe knjigi, 1640.

## Tekača

starega 15—16 let sprejme „ORIENT“ d. d. v Mariboru, Meljska cesta 12. 2017

## Korespondent (-inja)

- prvovrstna moč -

zmožna jezikov, išče se za takoj ali pozneje. Ponudbe z navedbo plače, referencami in prepise spričeval naj se pošlje pod

## „Lesna industrija“

na upravništvu tega lista. — 2021 2—1

### TRGOVINA

emailove, steklene, porcelanaste in majolične posode, se priporoča p. n. občinstvu. NA DROBNO! 1797 NA DEBELO! **ALBERT VICEL**, Maribor, Glavni trg 5.

## Domače jestivo ulje!

Započeli smo sa proizvodnjom našeg prvorazrednog dvostruko rafiniranog

## jestivog ulja

koje se može u pogledu kakvoće natjecati sa svakim inostranim uljem. Dobiva se u svakoj boljoj trgovini. 2022 3-1

Glavno zastupstvo za Hrvatsku i Slavoniju kod Trgovačkog prometnog dion. društva u Zagrebu, Ilica 48

Prva hrvatska tvornica ulja d. d. u Zagrebu.

## Kupi se stanovaniska hiša

s solnčnimi stanovanji v sredini mesta. Izplača se takoj. Ponudbe z navedbo najnižje cene na poštoležeče pod „Hiša“, Maribor, Glavna pošta. 1215 3-1

## Listnice,

denarnice, tobačnice, damške in potne torbice v veliki izbori, pripravna darila za Božič in Novo leto pri 2011

Iv. Kravos, Maribor Aleksandrova c. 13.

Lepa in praktična božična darila okraske za bož. drevo priporočata **Baloh & Rosina** MARIBOR, Grajski trg.

### Izvrstno

## kislo zelje

na debelo od 200 kg naprej, tudi celi vagon, po jako nizki ceni prodaja 2006 3-1

**Ivan Stancer** Studenci, Frankopanova ul. 12.

**Leseno pohištvo**  
**Železno pohištvo**  
**Tapetn. pohištvo**  
**Pisarn. pohištvo**  
**Posteljna oprava**  
**Preproge**  
**Zaveso** 217  
**Blago zapohištvo**  
**Posteljno perje**  
izvanredno nizke cene v zalogi pohištva

## Karol Preis

**Maribor**  
Gosposka ulica št. 20  
Pirchanova hiša

Svoboden ogled!  
Ceniki brezplačno!

## Velika zaloga pohištva!

Če se hočeš poročiti in pohištvo si kupiti lek Zelenkina poprej v Solsko ulico poglej! Tamkaj spalnice ne štete, od najboljših kvalitete tam so klubske garniture znane preko Drave, Mure, tamkaj so jedilne sobe, tam preproge in podobe in še vse, kar kdo želi, 1804 pri Zelenku se dobi

## Ernest Zelenka

tapetar in sodno zapri-seženi strokovnjak **Maribor, Solska u. 5**

## Pavel Nedog

## → čisti

in 1989 10—2

## barva ←

obleke in blago vsake vrste v najkrajšem času.

### MARIBOR

Gosposka ulica šte. 33.

## Jos. Martinc

Maribor 625

Galanterijska veletrgovina

## Medić, Rakovec & Zankl d. z o. z. Ljubljana

**Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.**

Centrala: Ljubljana. ■ ■ ■

Brzjav: Meraki Ljubljana.

Skladišče: Novisad.

Telefon 64. ■ ■ ■

## Gosposka ul. Podružnica Maribor. Solska ulica

**Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.**

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Federweiß), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti. 1337

„MERAKL“-lak za pode. „MERAKL“-linoleum ak za pode. „MERAKL“-emajlni lak. „MERAKL“-brunoine.

..... Ceniki se začasno ne razpošiljajo! .....

## Srečko Pihlar

prej J. N. Soštarič

:: trgovina z manufakturnim bjugom ::

**Maribor, Gosposka ulica št. 5**

priporoča svojo bogato zalogo prvo-  
- vrstnega manufakturnega blaga. -

Točna postrežba! Solidne cene! 2019

## KONTORISTINJA

zmožna slovensčine, nemščine in če mo-  
goče tudi hrvaščine, stenografije in strojepisja, se takoj sprejme. Pismene ponudbe na upravo „Tabora“ pod „zanesljiva“. 2018 2-2

## Temni dnevi, slabo vreme in dež

ne uplivajo na fotografiranje kakor pri drugih foto-  
grafih, ker slikam pri moderno urejeni električni raz-  
svetljavi. Fotografije za potne liste izdelujem v 1 uri.

**Fotograf Vlašič,**  
Gosposka ulica 23.

## KLOBUKE in SLAMNIKE

:: vseh vrst, od priprostin do naj- ::  
:: finejših, nudi vedno v zalogi ::

Maribor klobučar **IVAN KVAS** Meljska 74, 1907 3-2

Prevzema tudi v popravilo stare ter jih preoblikuje po najnovejši modi.

## Česalni salon za dame

M. Fettich-Frankheim

**Maribor, Stolna ulica šte. 2**

se priporoča cenjenim damam za izviševanje vseh vlasničarskih in v to stroko spadajočih del. Lastna zaloga parfumerij in lasnih mrežic v vseh barvah in velikostih. — Manicura. — Poprava zaponk in vlasnic. 1709 10—3

Telefon šte. 375.

Speditijska vseh vrst. Carinska agentura in carinske reklamacije. Vstavljanje vankovratnoga blaga. Mednarodni prevozi. Selitve s patentiranimi pohištvenimi vozovi na vse strani. Speditijsko dostavno podjetje južne železnice.

**Podružnica: MARIBOR, Aleksandrova cesta št. 35.**

Največje domače speditijsko podjetje!

Podružnice: MARIBOR, ZAGREB, BEOGRAD, TRST, WIEN.

Največje domače speditijsko podjetje!

## „BALKAN“

Brojarač naslov: Spedbalkan.

**Predprodaja vozovnic** za vse proge južne in državne železnice. Skladišče spojeno s tirom južne železnice, Aleksandrova cesta šte. 70.

Oglejte si **V nedeljo** popoldan in zvečer **razstavo** lepih in praktičnih **božičnih daril** v galanterijski trgovini **BALON & ROSINA, Grajski trg 3.**

## Kuas

proizvaja vsaki dan v svežem  
:: stanju in odpravlja ::

**Tvornica ARKO**  
Zagreb

## Pozor!

Priporočam vsem velece-  
njenim trgovcem in odje-  
malcem prvovrstno blago  
za Božič

medenjake vseh vrst, pe-  
civa, božične sveče, bele  
in barvane, kakor tudi  
razne druge sveče po sta-  
rih nizkih cenah. Zahte-  
vajte cenike! 1612

**FRAN CVILAK**  
Slov. Bistrica.

**BETON-ŽELEZOBETON**  
**VODNE ZGRADBE**  
**ELEKTARNE**  
**Jnž. Laurencič & Co.** STAVBENO  
IZRABA VODNIH SIL  
ŽAGE-MLINI-ŽEZVI-HIŠE-VILE-INDUSTR. STAVBE-HOSTOVI  
PRORAČUNI-NACRTI IN OBRISK INŽENIRJA BREZPLAČNO.

**Manufaktura** Izvoz! **Delikatese in južno sadje** Uvoz! **Konfekcija za dame in gospod**

## Pozor!

Gotove obleke, površnike, zim-  
sko perilo, posteljno perje, dež-  
nike itd. se dobi najceneje pri

**I. TRPIN**

Maribor, Glavni trg št. 17.

Polemndolski, trapistovski, eidamski in Goronzola-sir, desertni sir iz dravske doline v sta-  
nijolpapiju, Mortadella di Bologna, Assocolo di S. Daniele, milanske in ovrške salame, prvo-  
vrstne kranjske klobase, gnatne klobase, prave kumare iz Znojma v orig. zabojčkih in po-  
sameznih steklenicah v vseh velikostih, novi solnati slaniki v sodih in posamezno v posodah  
zavojih, marinirani slaniki, zviti slaniki, rusi, solnate sardele, južno sadje, naranče, smokve,  
citroni, citronat iz ceder, karobe, čokolade, kandite priporočam po najnižjih dnevnih cenah

Telefon št. 158.

Telefon št. 158.

**Hmelak & Komp., Maribor, Slomškov trg 6.**

Dnevna razpošiljatev potom pošte in železnice na vse strani. — Zahtevajte cenik.

Velika božična prodaja  
pripravnih predmetov za darila  
po nizkih cenah

VELETRGOVINA

**H. J. TURAD**

MARIBOR, Aleksandrova cesta 7.

**Galanterija in igrače ::**

— Bogata izbira. —  
Velika božična razstava  
v I. nadstropju.

**Jos. Martinz**

Gosposka ulica 18.

**Pohištvo**

Spalne, jedilne in gosposke sobe, salon-  
ske in klub-garniture, igralne, servirne  
in kadilne mizice, pisalne mize, fotelji in  
stoli, kakor tudi vse vrste lesenega ta-  
petarskega in medenine pohištva.

Velika izbira!

**Zaloga pohištva Karel Preis**

Maribor, Gosposka ulica 20.

Prost ogled. Svoboden nakup.

**Modno, manufakturno**

laneno, svileno in volneno blago,  
kakor tudi perilo in zgotovljene  
obleke za gospe, dame in otro-  
ke, kupite najceneje pri tvrdki

**J. N. Šoštaric**

Maribor, Aleksandrova cesta št. 13.

# KJE

kupim najcenejša  
in najpripravnejša

**božična in  
novoletna  
darila?**

**Glasba**

Največja zaloga glasb. in-  
strumentov in muzikaliij.  
Priljubljene izdaje: „Sang und  
Klang“, „Echo der Musik“, „La-  
chende Musik“, „Musikalische E-  
delsteine“, „Perlen der Musik“ itd.

**Jos. Höfer**

Maribor, Solska ulica 2.

**Umetelni predmeti**

svetilke in slike, bronaste figure, lesene  
kasete, lustri, kristalni kozarci, umetni  
porcelan, lesene skatljice, rezbarije v les  
in marmornate lutke.

Velika izbira! Zmerne cene!

**Zaloga pohištva Karel Preis**

Maribor, Gosposka ulica 20.

**Železnina in špecerija :**

na debelo — na drobno

**IVAN KORAŽIJA**

Maribor

Aleksandrova cesta 23.

**Božična in novoletna voščila**

Posetke, božična in  
: novoletna voščila :

za trgovce in obrtnike  
v najlepši izvedbi in po  
nizkih cenah se dobe pri

**Mariborski tiskarni d. d.**

MARIBOR, Jurčičeva ulica šte. 4.

**Preproge in posteljnina**

kot vzdolžne in sobne preproge, prevleke za  
divane, posteljni predložki, prevleke za ste-  
no, volnina (plis), blago za pohištvo, gradl za  
žimnice, posteljne garniture, zavese, pregri-  
njala za mize in post., vzglavnike in pernice

Velika izbira!

Nizke cene!

**Zaloga pohištva Karel Preis**

Maribor, Gosposka ulica 20.

Prost ogled.

Svoboden nakup.

**Fr. Bernharda sin**  
lastnik

**Gustav Bernhard**

Maribor, Aleksandrova c. 17.

**Kava, čaj**

**in kakao**

**P. ERZIN**

Maribor, Gosposka ul. 28.